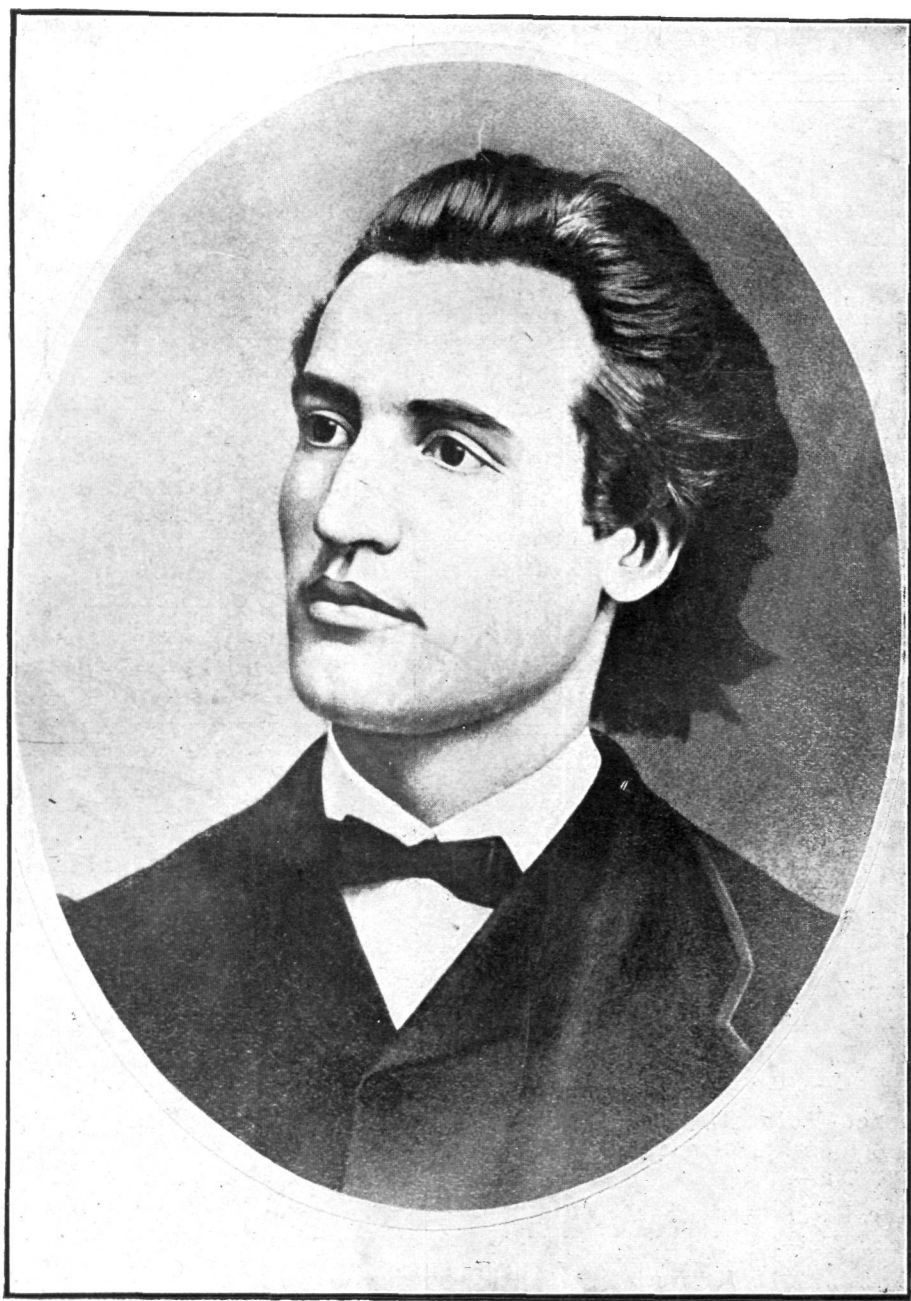

„Luceafărul“

Mihail Eminescu.

Anul VIII.

Sibiu, 1 Iulie 1909.

Nr1 13.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sub îngrijirea unui comitet de redacție.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borgia, Dr. T. Brediceanu, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, I. Duma, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, O. Goga, Enea Hodoș, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicănu, I. U. Soricu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

SUMARUL.

Titu Maiorescu . . . Eminescu.
M. Eminescu . . . Dintre sute de catarge (poezie).
I. L. Caragiale . . . In Nirvana.
I. Borgia . . . „Floare albastră” (poezie).
Maria Cunțan . . . Mihail Eminescu (poezie).
Al. Vlahuță . . . Amintiri despre Eminescu.
Al. Ciura . . . Geneza unei critici.
Veronica Micle . . . Lui Eminescu (poezie).
Ecaterina Pitiș . . . Cântecul frunzelor (poezie).
M. Eminescu și
I. L. Caragiale . . . Fragmente.
Em. Gârleanu . . . Ioan Creangă și M. Eminescu.
E. Hodoș . . . Frunze, flori și codru.
Ioan Slavici . . . Eminescu-Omul.

I. Borgia . . . Cuvânt ocazional în amintirea lui Eminescu.
Cronică: . . . Comemorarea lui Eminescu. Din viața lui Eminescu. „Poporanismul” lui Eminescu. † Dr. Aurel Mureșianu. Sesiunea generală a Academiei române. Nui membri ai Academiei române. „Șezătoarea” la Cernăuțu, în Bucovina. Statuie lui Ion Creangă. Știri. — Poșta Redacției. — Poșta Administrației.

Ilustrațiuni: M. Eminescu la 1880—1883. Mama și sora lui Eminescu. Carte dăruită prietenului său Creangă. Ultima fotografie a lui Eminescu (1887—1888). Mormântul lui Eminescu (Cimitirul Bellu, București). Eminescu la 1884—5. M. Eminescu. Gh. Eminovici. Dr. Aurel Mureșianu.

Lectură pentru călătorie!

Cărți pentru
vilegiatură !

Bârsan, Z., **Impresii de teatru din Ardeal**. Amintiri. C 2.—.

Borgia E., **Bobârnaci și Bazaconii**. C —.80.

Brătescu-Voinești, I. A., **În lumea dreptății**. Navele și schițe. C 2.—.

Cioflec, R., **Doamne ajută-ne**. Navele. C 2.—.

Daudet, A., **Sopho**. Moravuri. parisiene. C 1.50.

Ebers, G., **Homo Sum**. Roman. C 1.60.

Iodoform, **Verzi și uscate**. C 2.—.

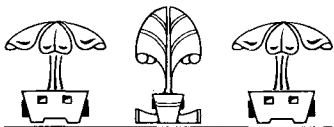
Lecca, I. G., **Dreptul vieții**. Roman. C 2.—.

Maupassant, G. de, **Povestiri alese**. C 2.—.

Șirianu, R. I., **Moara din vale**. Novele. C 1.40.

Slavici, I., **Povești**. C 1.50.

Tolstoi, L., **Revoluționarii**. Povești. C —.75
și altele.

Biblioteca pentru toți.

Biblioteca „Socet”.

Biblioteca „Minerva”.

Complet în depozit
la librăria

W. Krafft

Sibiu.

*Floris
Kissel
Filologie -*

Orice reproducere, fără indicarea izvorului, este oprită.

Eminescu.

Eminescu este un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi. Cu neobosita lui stăruință de a ceti, de a studia, de a cunoaște, el își înzestră fără preget memoria cu operele însemnate din literatura antică și modernă. Cunosător al filozofiei, în special al lui Platon, Kant și Schopenhauer, și nu mai puțin al credințelor religioase, mai ales al celei Creștine și Buddhaiste, admirator al Vedelor, pasionat pentru operele poetice din toate timpurile, posedând știința celor publicate până astăzi din istoria și limba română: el află în comoara ideilor astfel culese materialul concret, de unde să-și formeze înalta abstracțiune, care în poeziile lui ne deschide așa de des orizontul fără margini al gândirii omenești. Căci cum să ajungi la o privire generală, dacă nu ai în cunoștințele tale treptele succesive, care să te ridice până la ea? Tocmai ele dau lui Eminescu cuprinsul precis în acele versuri caracteristice, în care se întrupează profunda lui emoțiune asupra începuturilor lumii, asupra vieții omului, asupra soartei poporului român.

Poetul e din naștere, fără indoială. Dar ceea ce e din naștere la adevăratul poet, nu e dispoziția pentru forma goală a ritmului și a rimei, ci nemărginita iubire a tot ce este cugetare și simțire omenească, pentru că din perceperea lor acumulată să se

desprindă idea emoțională spre a se infățișa în forma frumosului.

Acel cuprins ideal al culturii omenești nu era la Eminescu un simplu material de erudiție străină, ci era primit și asimilat în chiar individualitatea lui intelectuală. Deprins astfel cu cercetarea adevărului, sincer mai întâiu de toate, poeziile lui sunt subiectiv adevărate nu numai atunci, când exprimă o intuiție a naturei sub formă descriptivă, o simțire de amor, uneori veselă, adeseori melancolică, ci și atunci când trec peste marginea lirismului individual și îmbrățișează și reprezintă un simțământ național sau umanitar.

De aici se explică în mare parte adâncă impresie ce a produs-o opera lui asupra tuturor. Și ei au simțit în felul lor ceea ce a simțit Eminescu, în emoțiunea lui își regăsesc emoțiunea lor; numai că el îi rezumă pe toți și are mai ales darul de a deschide mișcării sufletești cea mai clară expresie, așa încât

glasul lui, deșteptând răsunetul în inima lor, le dă totdeauna cuvântul ce singuri nu l-ar fi găsit. Această scăpare a suferinței mute prin farmecul exprimării este binefacerea, ce o revarsă poetul de geniu asupra oamenilor ce-l ascultă, poezia lui devine o parte integrantă a sufletului lor, și el trăiește de acum înainte în viața poporului său.

Titu Maiorescu.

M. Eminescu la 1880—1883.

Dintre sute de catarge...

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?

Dintre pasări călătoare
Ce străbat pământurile,
Câte-o să le 'nece oare
Valurile, vânturile?

De-i gonî fie norocul
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vânturile, valurile!

Ne 'nșeles rămâne gândul
Ce-ți străbate cânturile:

Sboară vecinic, îngânându-l
Valurile, vânturile.

(Din „Poezii Postume“)

M. Eminescu.

În Nirvana.

Sunt peste 20 de ani de atunci.

Locuiam într-o casă unde trăsesese în gazdă un actor, vara director de teatru în provincie. Stagiunea migrării actorilor se sfârșise: eră toamnă, și aceste pasări călătorese se întorceau pe la cuiburile lor.

Văzându-mă că cetiam într'una, actorul îmi zise cu un fel de mândrie:

„Îți place să te ocupi cu literatura... Am și eu un băiat în trupă care cetește mult; este foarte învățat, știe nemțește și are mare talent: face poezii; ne-a făcut câteva cuplete minunate. Eu crez că ți-ar face plăcere să-l cunoști.“

Și-mi povestii cum găsisese într'un otel din Giurgiu pe acel băiat — care slugea în curte și la grajd — culcat în fân și cetind în gura mare pe Schiller.

În ieslele grajdului, la o parte, eră un geamantan — biblioteca băiatului — plin cu cărți nemțești.

Băiatul eră foarte blând, de treabă, nu avea nici un vițiu. Eră străin de departe, zicea el, dar nu voi să spună de unde. Se vedea bine a fi copil de oameni, ajuns aci din cine știe ce împrejurare.

Actorul îi propuse să-l ia sufler cu șapte galbeni pe lună, și băiatul primi cu bucurie. Își luase biblioteca și acum se află în București.

Seara trebuia să vie la directorul lui — astfel puteam să-l văz.

Eram foarte curios să-l cunosc. Nu știu pentru ce îmi închipuiam pe tânărul aventurar ca pe o ființă extraordinară, un erou, un viitor om mare.

În închipuirea mea, văzându-l în revoltă față cu practica vieții comune, găseam că disprețul lui pentru disciplina socială e o

dovadă cumcă omul acesta trebuie să fie scos dintr'un tipar de lux, nu din acela din care se estrag exemplarele stereotipe cu miile de duzine.

Deși în genere teoria dela care plecam eu ca să gândesc astfel — că adevă un om mare trebuie în toate să fie ca neoamenii — eră pripită, poate chiar deloc întemeiată, în speță însă s'a adevărit cu prisos.

Tânărul sosi.

Mama și sora lui Eminescu.

Eră o frumsețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari — la aceste ferestre ale sufletului se vede că cineva este înlăuntrul; un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt tânăr, coborât dintr'o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vede scrisul unor chinuri vii torturătoare.

„Mă recomand, Mihail Eminescu.“

Așa l-am cunoscut eu.

Câtă filozofie n'am depănat împreună toată noaptea aceea cu nepregetul vârstei de șaptesprezece ani!

Ce entusiasm! ce veselie!

Hotărât, închipuirea nu

mă înșelase... Eră un copil minunat.

Într'o noapte mă pusese în curentul literaturii germane, de care eră încântat.

„Dacă îți place așa de mult poezia, trebuie să și scrii, i-am zis... Am aflat eu că dumneata ai și scris.“

— Da, am scris.

— Atunci, — și mie îmi place poezia, deși nu pot scrie, — fii bun și arată-mi și mie o poezie de d-ta.“

Eminescu s'a executat numai decât. Eră o bucată dedicată unei actrițe de care el eră foarte înamorat... D'abia mai știu minte. Știu

atâta că eră vorba de strălucirea și bogățiile unui rege asirian nenorocit de o pasiune contrariată... cam așa ceva. Poezia aceasta îmi pare că s'a și publicat prin 68 sau 69 în „Familia“ din Pesta.

A doua zi seara ne-am întâlnit iarăși. Dar peste zi o nemulțumire intimă intervenise. Actrița fusese foarte puțin mișcată de mahnirea regelui asirian. Eminescu eră de astădată tăcut și posomorît, vorbea foarte puțin și contradicția îl irită. Înzădar l-am rugat să-mi mai arate vre-o poezie sau să mi-o cetească tot pe aceea care o cunoșteam. A plecat să se culce de vreme, și dimineată la amiază, când m'am dus la el, l-am găsit tot dormind.

L-am sculat. Se dusese acuma supărarea, ba eră chiar mai vesel ca alaltăieri. Am petrecut toată ziua răsând, mi-a vorbit despre India antică, despre Daci, despre Ștefan-cel-Mare, și mi-a cântat doina.

Îi trecuse ciuda regelui asirian și acum se bucură în liniște de avuțiile și strălucirea lui.

Așa l-am cunoscut atuncea, așa a rămas până în cele din urmă momente bune: vesel și trist; comunicativ și ursuz; blând și aspru; mulțumindu-se cu nimica și nemulțumit totdeauna de toate; aci de o abstenență de pustnic, aci apoi lacom de plăcerile vieții; fugind de oameni și căutându-i; nepăsător ca un bătrân stoic și iritabil ca o fată nervoasă. Ciudată amestecătură! — fericită pentru artist, nenorocită pentru om!

Primăvara următoare a plecat cu o trupă ambulantă de teatru prin Moldova. Am așteptat toamna pe Eminescu în zadar — trupa s'a întors fără dânsul.

Părintele lui, de fel din Botoșani, l-a regăsit pe excentricul fugar și, mai cu binele, mai cu deasila, l-a trimis la Viena.

Am văzut mai târziu „Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este...“ Eminescu își ținea făgăduiala: copilul creștea om mare.

Mai în urmă, l-am întâlnit tot aici pe Eminescu cu un frate al lui, ofițer. Plecau amândoi în străinătate, el la Viena, celălalt la Berlin.

Militarul eră frate mai mare; tot așa de frumos, de blând și de ciudat — o isbitoare asemănare în toate.

Acela a mers la Berlin; în câteva luni a speriat Academia militară cu talentele-i și a dat un examen care l-a făcut pe mareșalul Moltke să se intereseze foarte de aproape de soartea lui, hotărît să-l ia pe lângă dânsul. Ca să-și încoroneze succesul, militarul s'a dus acasă și, fără să lase măcar o vorbă, s'a împușcat.

Peste mai multă vreme, când am vorbit cu Eminescu de trista împrejurare a militarului, el mi-a răspuns răsând:

„Mai bine! ala eră mai cuminte ca noi.“

Peste câțiva ani a venit în București tata lui Eminescu. Eră un bătrân foarte drăguț, glumeț și original. Făcuse o bună afacere și venise să-i cumpere fiului haine și ciorăni și să-i dea „din vieață“ o sută de galbini, partea lui de moștenire din averea părintească.

L-am întrebat atunci pe Eminescu dacă muma lui mai trăiește. Mama murise, dar, după aerul posomorît cu care mi-a răspuns, am înțeles că de moartea ei se legau niște amintiri mai crude decât ca de o moarte normală, nu numai dureroase, dar și neplăcute.

Am aflat apoi că o soră a lui, care-l iubea foarte, trăia retrasă într-o mănăstire: biata fată eră paralizată din copilărie.

Și au fost oameni, nu de rând, oameni de seamă, cărora le-a plăcut să facă sau să lase a se crede că nenorocirea lui Eminescu a fost cauzată de vițiu.

Eră, în adevăr, un om dezordonat, dar nici decum vițios. În lumea asta, mulțimea celor de rând crede că plăcerile materiale ale vieții sunt privilegiul lor exclusiv și că oamenii rari nu au voie să aibă și ei defecte.

Avea un temperament de o excesivă neegalitate, și când o pasiune îl apucă, eră o tortură nepomenită. Am fost de multeori confidentul lui.

Cu desăvârșire lipsit de manierele comune, succesul îi scăpa foarte adesea... Atunci eră o sbuciumare teribilă, o încordare a simțirii, un acces de gelozie, cari lăsau să se întrevedă destul de clar felul cum acest om superior trebuia să sfârșească.

Când ostenea bine de acel cutremur, se închidea în odaia lui, dormea dus și peste

două trei zile se arată iar liniștit ca „Luceafărul lui — nemuritor și rece“.

Acum începea cu verva lui strălucită să-mi predice budismul și să-mi cânte Nirvana, ținta supremă a lui Buda-Çakiamuni.

O așa încordare, un așa acces a avut în ultimele momente bune: acela a fost semnalul sfârșitului. După cutremur, el nu s'a mai închis în odaie să se culce și să mai facă ce făcea mai nainte Luceafărul. A pornit înainte, tot înainte, până ce a căzut sub loviturile vrăjmașului pe care-l purta în sânu-i încă din sânul maicii sale. Copil al unei rase nobile și bătrâne, în el se petrece lupta decizivă între flacăra celei mai înalte vieți și germenul distrugerii finale a rasei — geniul cu nebunia.

Lupta a fost groaznică. Încercarea, drumul, cătră Nirvana a fost tot așa de dureroasă cât și de strălucită.

În capul cel mai bolnav, cea mai luminoasă inteligență — cel mai mâhnit suflet în trupul cel mai trudit! Și dacă am plâns

când l-au așezat prietenii și vrăjmașii, admiratorii și invidioșii, sub „teul sfânt“, n'am plâns de moartea lui; am plâns de truda vieții, de câte suferise această iritabilă natură dela împrejurări, dela oameni, dela ea însăși.

Acest Eminescu a suferit de multe, a suferit și de foame. Da, dar nu s'a încovoiat niciodată: eră un om dintr'o bucată și nu dintr'una care se găsește pe toate cărările.

Generații întregi vor să suie cu pompă dealul care duce la Șerban-Vodă, după ce vor fi umplut cu nimicul lor o vreme, și o bucată din care să scoți un alt Eminescu nu se va mai găsi poate.

Să doarmă în pace necăjitul suflet.

Ferventul budist este acum fericit: el s'a întors în Nirvana — așa de frumos cântată, atât de mult dorită — pentru dânsul prea târziu, prea de vreme pentru noi.

1889, Iunie 18.

I. L. Caragiale.

„Floare albastră“.

Tu, floare-albastră, mică, veștejită,
De-ai ști vorbi, să spui de unde ești,
De-așa de dulci miresme răspândești,
Că pare 'n jur odaia înflorită.

Pe un mormânt tăcut, ai fost ursită,
La umbra unui teiu, să înflorești...
Te legănă în tainice povești
A frunzei șoaptă 'n veci neadormită...

Sorbit-ai din adâncuri de mormânt
Acea mireasmă dulce 'mbătătoare?
Sub glie doarme și visează un sfânt

În pace de dureri alinătoare,
Pe care n'a găsit-o pe pământ...
Ești visul lui cel drag, albastră floare?

I. Borgia.

Mihail Eminescu.

Preot sfințit de mâna suferinței,
Pe fruntea ta senină strălucește
Lumina celor care poartă cărme.

Cântarea ta cu freamătul de frunze,
Cu glasul valurilor obosite
Mereu va povesti cu jalea noastră:

„Veniți la mine cei striviți de soarte
Și cei răniți în lupte, să vă vindec,
Toți — robii dragostei fără nădejde,
Veniți la mine să v'arăt limanul.“

Maria Cunțan.

Amintiri despre Eminescu.

Eram în gimnaziu când am cetit primele poezii ale lui Eminescu și fantastica lui nuvelă „Sărmanul Dionis“. Versurile lui exercitau asupra mea o înrăurire extraordinar de puternică; adâncimea fascinantă a gândurilor lui mă umpleau de un fior mistic, de o admirație estetică. Și de multeori am căutat să construiesc în închipuirea mea de copil figura necunoscută a acestui zeu, care mi se părea că trebuie să trăiască o viață cu totul deosebită de a noastră, într-o lume supraumană, în basme. Credeam câteodată că-l zăresc în unele tablouri din „Sărmanul Dionis“, o vagă siluetă care se depărtă mereu, și par'că se topia într-o lumină intensă, amănitoare.

Când am terminat liceul, aveam în cap figura lui Eminescu, așa cum mi-o făcusem eu: un tânăr slab, înalt, palid și tras la față, cu ochii negri, visători, pe umeri îi cad plete ondulate, o haină lungă și veche îi acopere trupul până 'n călcăie; el nu vede pe unde calcă, nu se uită la nimeni, și merge ca un somnambul, parc'ar pluti.

Trei ani am căutat pe ulițele capitalei figura aceasta, și n'am găsit-o. Intr'o zi, mă întorceam cu mai mulți prieteni dela Universitate. În dosul pasajului, aud pe cineva zicând: „Uite Eminescu!“ Toți ne oprim să-l vedem. Un om în vârstă, bine făcut, rotund la față, fără plete, îmbrăcat ca toți oamenii... Îl văd suindu-se 'n tramvai, — mă despart de prieteni și mă urc și eu. M'așez în fața poetului și-l privesc, dar cu ce sfieală! El ține pe brațe un ghiozdan ros pe la margini: degetele dela mâna dreaptă îi sunt pline de cerneală violetă, ochii lui mici, înfundați, cu gene rari, au privirea vagă și ostenită a omului distras, dus pe gânduri.

Lângă el stă o cocoană slabă și sulimenită, care-l privește fix, din ce în ce mai intrigată. Ea își șterge cu batista colțurile gurii, și-și potrivește bridurile dela pălărie, cu gesturile unei persoane gata să ia o hotărîre.

— Așa-i că nu mă mai cunoașteți, domnule Eminovici?...

Eminescu se 'ntoarce; un zâmbet blând îi luminează fața.

— Doamna A... cu ce pricină pe-aici?

Și doamna îi spune că fata ei a părăsit „trupa“ și caută un loc de profesoară; îi aduce aminte de când făcea și el parte din trupă, și oftează...

— Dar d-ta, ce faci aici în București?

— Eu... dau lecții.

Suntem în strada Buzeștilor. Eminescu se ridică 'ncet și face semn conductorului să oprească.

— Ce, pe aici stai?

Poetul răspunde c'o mișcare plictisită din cap, care 'nsemnă și „da“, și „bună ziua“, și multe de toate.

*

Cinci ani după asta. Stăm amândoi la o masă în cafeneaua dela „Imperial“. În fața noastră, la o altă masă, e un bătrân chel, c'o figură foarte expresivă, de-o slăbiciune și de-o paloare bolnăvicioasă. Eminescu îl privește lung, milos, — nu-și poate lua ochii dela el. Se pleacă încet la urechea mea.

— Oare cine-o fi? tu nu-l cunoști?

— Nu... da de ce mă 'ntrebi?

— Grozav seamănă cu tata.

Întrebăm pe chelner, și aflăm că-i consulul dela Salonic.

Poetul mă sfătuește să traduc în versuri „Cei șapte dela Teba“ și laudă seninătatea și măreția tragediilor clasice.

O fetiță, c'un paneraș de flori, se tot milogeste pe lângă noi, c'un aer de sfâșietoare mizerie. Aleg o garoafă și o dau poetului, care-mi spune că-i plac florile. Eminescu ridică 'n sus garoafa c'un gest delicat, se uită gânditor la petalele învoalte, de un roș închis, și, ca și cum ar relua șirul unei discuții întrerupte un moment, îmi spune:

— De geaba, ne trebuie un poet care s'o ia peste câmpi, nebunește... ne trebuie ceva nou, cu totul nou... un nebun, dar un nebun de geniu, care să-și croiască el o formă a lui ș'un drum neîncercat de nimeni...

Eu îl privesc lung, nedumerit; aștept să văd cu ce se leagă asta.

— Uite, dintre tinerii de azi, știi cine dă semne c'are să fie un poet mare la noi?

— Cine?

— Mile. Da, da, nu te uita, Mile e poet... In „Caetul roșu“ al lui am găsit lucruri minunate, minunate!...

Acum prind legătura: roșata garoafei a chemat „Caetul roșu“.

E târziu, aproape miezul nopții. Afară plouă, și cum n'avem umbrelă, o ținem mai mult o fugă pân' la otel Metropol.

— Rămâi la mine 'n noaptea asta...

— Nu pot, am de făcut gazeta pe mâine... și mie nu-mi vine îndemână să scriu decât acasă la mine. Da hai, că mă sui și eu pentr'un sfert de ceas, poate-a mai stă ploaia.

Eminescu are chef de vorbă. Imi povestește o dragoste a lui, o întâmplare curioasă,

care i-a inspirat poezia „Luceafărul“ și care nu se poate spune aici...

— Dar știi că sunt două aproape.

Iși ia pălăria și pleacă grăbit.

Mă culc. Ascult cum răpăe ploaia pe co-periș; și mă gândesc la marele Eminescu, cât îi de sărac și de chinuit. Am un bilet de loterie, și fac planuri generoase pe câștigul cel mare, de 100.000 de lei. Aud pași pripiti pe sală... o bătae discretă în ușă.

— Cine-i?

Aprind lumânarea. Eminescu, ud learcă, își ia floarea de pe masă și sgrebulit, c'un răs copilăresc, îmi zice „noapte bună“ și pleacă.

Pentru prima oară poetul îmi da de gândit.

A. Vlahuță.

Geneza unei critici.¹⁾

A apărut la Blaj, înainte cu aproape douăzeci de ani, o critică asupra lui Eminescu. Cartea a avut efectul unei descărcări de pistol într-o sală de concert. Tânăra generație română se află pe atunci sub influența operei poetice a lui Eminescu, cum observă d-l T. Maiorescu,²⁾ care se uniă de astădată în vederi cu d-l Dobrogeanu-Gherea.

Tot ce se scria pe atunci purta marca creațiilor eminesciene, și cum discipolii mai mărunți sunt mai zeloși adese decât maestrul, tinerii poeți trăiau într-o atmosferă de lacrimi și suspine, cu gândul ațintit spre neantul Nirvanei...

A fost o mare cutezanță din partea criticului anonim dela Blaj, să-și ridice glasul lui de protest într'un templu, unde toți stau cu capetele descoperite. I s'a răspuns cu injurii, cu conferențe de indignare la Ateneu, sau cu — tăcere suverană. Totuș s'au aflat încă pe atunci oameni, cari aprobau scrisul criticului anonim din Blaj și între cărțile lui găsești și volume de ale autorilor cunoscuți, cari i le dedică „în semn de stimă pentru studiul critic asupra lui Eminescu“.

¹⁾ Mihail Eminescu, Studiu critic, Blaj 1891. 206 pp. în 8°, prețul 40 cr.

²⁾ Critice III, 111.

Scopul acestor șire nu este de a susține îndreptățirea acestei critici, dat fiind tonul aproape violent al ei, ci de a scoate la iveală motivele, cari l-au determinat pe autor să ia condeiul în mână și, mai ales, motivele cari l-au făcut să scrie în tonul acela. Două lucruri destul de importante pentru a vedea cu totul în altă lumină atât opera cât și autorul.

*

Scriind toată lumea de atunci sub influența lui Eminescu, scriitorii ardeleni erau cu atât mai încătușați, cu cât nu aveau pe atunci nici un talent mai de seamă — Coșbuc trecuse în țară la 1890, fără de a fi fost remarcat după vrednicie — ci numai versificatori mai mult sau mai puțin îndemânatici în făurirea rimelor. Poetastri aceștia erau imitatori servili ai lui Eminescu, măimuțărind decepții și desnădăjduiri, cari dau o aureolă de suferință marelui cântăreț al durerii.

Intre versificatorii aceștia, anonimul din Blaj descopere cu mirare un preot și un candidat de preot. Cel dintâi spune, într'o poezie foarte întunecată, că vieța de apoi este³⁾: „o nimica fără margini, fără fund și un haos

³⁾ Cf. „Familia“, an. I, pag. 46.

fără margini"; cel de al doilea spune¹⁾ că: „morții dorm de veci în risipire.“

Poeziile aceste i-au dat prilejul să scrie articolul „Tinerii preoți din clerul nostru“, în care scrie între altele²⁾: „Ce ne cauzează însă durere și nouă, este împrejurarea aceea tristă, că nu puțini din tinerii clerului nostru, cari se încearcă pe terenul poetic, își iau de îndreptari modele de acele, cari nu numai că nu stau pe baza creștinismului pozitiv, ci cuprind idei, cari sunt deplina negațiune a creștinismului.“

La alt loc, după ce admite imitarea formei lui Eminescu, căreia îi recunoaște unele calități, adaogă: „Nu putem fi însă indiferenți, când preoții sau candidații de preoți, nu imitează numai forma, ci spiritul poeziilor lui Eminescu, și astfel se fac apostolii lui Schopenhauer și preoții lui Buddha, în poporul nostru, care nu de așa ceva are lipsă, ci de preoți în spiritul adevărat evanghelic“...

Și încheie: „Dacă, zic, totuș voesc să-l imitez pe Eminescu, atunci îi rugăm ca să imitez pe Eminescu și în trăsătura cea nobilă a caracterului lui. Văzând adecă cineva temperamentul cel liniștit și blândeța lui Eminescu, l-a întrebat că de ce nu s'a făcut preot. La aceste a răspuns Eminescu: „Nice un stat din lume nu mi-a plăcut ca statul preotesc. Și dacă aveam credință, preot m'aș fi făcut. Fiindcă însă nu o am, nu m'am făcut, ca să nu viu în contradicție cu mine însumi. Sapienți sat!“

Articolul acesta, pe care l-ar putea iscăli, credem, oricare profesor de teologie din Blaj, Sibiu sau București, este preludiul criticei, care se începe cu numărul 17 al „Unirei“.

Probabil critica n'ar fi apărut niciodată, și nu s'ar fi scris în tonul acela aproape vehement, dacă nu intervenia o întâmplare hotărâtoare.

*

Eram pe atunci în clasa a V-a gimnazială și redactam, în mare taină, cu camerazii mei o revistă literară. Cetiam pe Eminescu, îl știam pe din afară, ne îmbătam de muzicalitatea limbei lui, fără a pătrunde însă miezul adânc al creațiilor. Plutiam într-o atmosferă

de mohorîre și resignare, ne gândiam la multe dureri, ce aveau să ne întâmpine în viață și ne gândiam la Moartea salvatoare:

Și-apoi cine știe de este mai bine

A fi sau a nu fi...

A fi — nebunie și tristă și goală...

Farmecul deosebit al limbei, imaginile îndrăznețe și neobișnuite ne încătușau, și noi începeam a uita pe Murășan și Bolintineanu înainte de a-i fi cunoscut măcar cum se cade.

În „revista“ ce o redactam în taină nu scriam decât poezii pesimiste, nuvele sfâșietoare și maxime, în cari spuneam, cu multă cunoștință de viață, că existența nu are nici un rost, că totul e spoială, și că singură moartea e îngerul pal, care pune capăt acestor dureri neîntrerupte și de prisos.

A venit, însă, așa din senin, un trăsnet și ne-a trezit din aceste visări de nemai sfârșită jelanie. Un tovarăș mai slab de înger, probabil un „poet“, căruia nu i s'a îngăduit intrarea în Panteonul revistei, a spus ceva „prefectului“ și numai ce ne pomenim într-o seară de „silențiu“ că mâni sacrilege se întind spre pupitrul tănuț și — ne secvestrează revista.

Rectorul s'a făcut foc și pară.

Ne-a citat în cancelarie, ne-a tras o săpuneală, de nu mai eră să nimerim ușa când să eșim.

Și noi stam cu ochii în pământ și pământul nu se îndură să ne înghiță.

Au urmat câteva săptămâni de supliciu. La prânz, rectorul ne oprea puțin, apoi începea să cetească părți inculpate din poeziile și nuvelele noastre disperate. Avea un zâmbet răutăcios, iar noi ședeam ca ținuiți pe scaune, mulțumiți pentru discrețiunea delicată, că numele noastre se treceau totuș sub tăcere.

În acele câteva săptămâni discuția se învârtia în jurul lui Eminescu, căruia rectorul nostru îi recunoștea din ce în ce mai puține calități, până într-o zi îl auzirăm spunând cuvântul hotărâtor:

— În urma urmei Eminescu nici n'a fost ceva poet mai de seamă. Voi arată eu, că n'a fost...

Și așa s'a pornit critica aceea.

¹⁾ Ibid. nr. 2.

²⁾ Cf. „Unirea“, an. I, pag. 46.

Revista noastră și-a pierdut urma prin cine știe ce dosar obscur, și, vai, acolo s'au pierdut și cele dintâi dibuiri literare ale visurilor noastre juvenile...

Autorul odioasei critice apare, cred, în altă lumină, dacă cunoaștem geneza ei, și dacă aprețim zelul lui de a lupta împotriva influenței dezastroase, pe care Eminescu o putea exercita, mai ales asupra tinerimii ne-

vârștnice, lucru admis de chiar cei mai mari admiratori ai poetului.

Adevărul doare adeseori, mai ales când el se izbește de figura cea mai uriașă a literaturii noastre, dar oricât de preocupat, exagerat și vehement a fost criticul anonim din Blaj, el a scris în cartea lui odioasă și multe pagini de adevăr!

Al. Ciura.

Lui Eminescu.

Vârful nalt al piramidei ochiul meu abia-l atinge...
Lâng' acest colos de piatră vezi tu cât de mică sânt.
Astfel tu 'n a cărui minte universul se resfrânge,
Al tău geniu peste veacuri rămâne-va pe pământ.

Și dorești a mea iubire... Prin iubire pân' la tine
Să ajung și a mea soartă azi de soarta ta s'o leg,
Cum să fac! Când eu micimea îmi cunosc atât de bine,
Când mareașta ta ființă poate nici n'o înțeleg.

Geniu tu, planează 'n lume! Lasă-mă în prada sorții
Și numai din depărtare, când și când, să te privesc,
Martora măririi tale să fiu pân' la pragul morții
Și ca pe-o minune 'n taină să te-ador, să te slăvesc.

28 August 1885.

Veronica Micle.

Cântecul frunzelor.¹⁾

Cântul frunzelor uscate
Trist îngână-a nopții pace;
Ceva tainic, ceva aspru
Și amar într'ânsul zace.

Când l-ascuți din prag, te-ajunge
Dor nebun, să pleci departe;
De iubești, nădejdi și visuri
Ți se par atunci deșarte.

Când l-ascuți mergând pe cale,
De ești vesel, cazi pe gânduri,
De ești trist, te stăpânește
Vraja celor patru scânduri.

Ecaterina Pitiș.

Fragmente.

Numai Arta națională are rațiune de a fi, numai ea naște în inimile indivizilor întărirea și intensivitatea celui simțământ subiectiv care-i face ca toți să se numere membri aceluiaș corp. **M. Eminescu.**

*

Lucrarea ce un mare artist ca Eminescu o lasă este, cu toate calitățile și defectele ei, ceva sfânt, fiindcă

în ea se 'ntrupează pipăit, și pentru o vicăță mai durabilă decât chiar a neamului său întreg, gândiri și simțiri de veacuri ale acestuia, și de aceea, fără teamă de exagerare, s'a putut zice că o așa lucrare este patrimoniul omenirii întregi, nu numai al unui neam.

I. L. Caragiale.

¹⁾ Din volumul ce va apărea în curând în editura „Minervei“.

Ion Creangă și Mihail Eminescu.

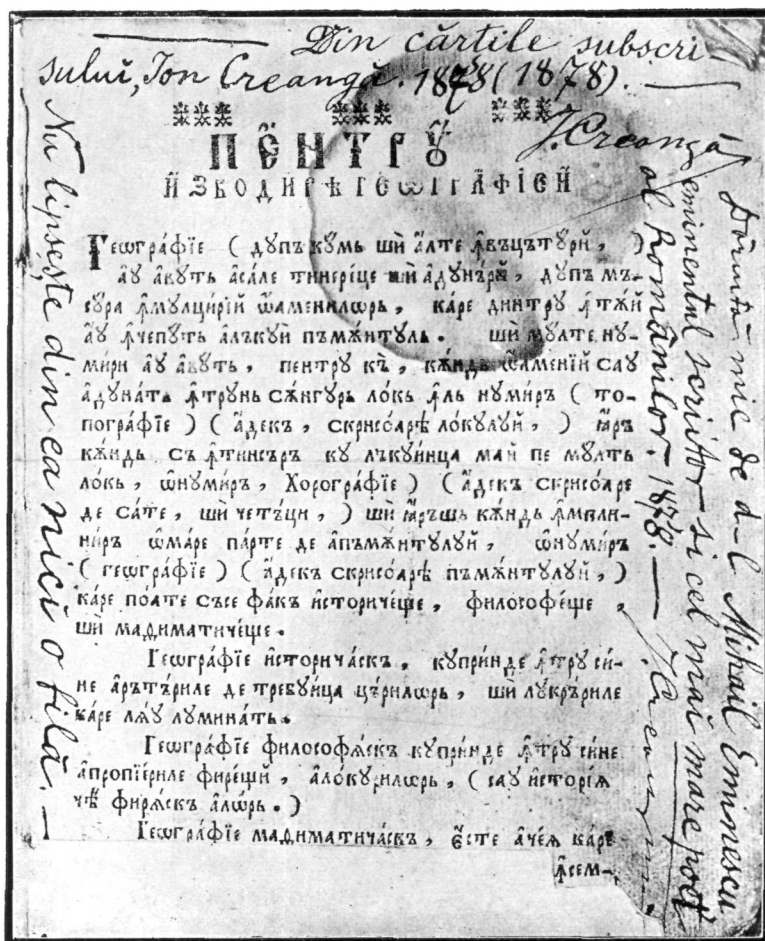
Astăzi când prietenii adevărate sunt atât de rare, — mai cu seamă acele care să unească pe doi scriitori, — ne întorcem sufletul cu adevărată evlavie către prietenia care a legat pe genialul poet Mihail Eminescu de marele prozator Ion Creangă. — De câte ori am călcat pragul căsuței din Țicăul de sus Nr. 4, bojdeuca lui Ion Creangă, de atâtea ori mi s'a întors amintirea spre dânsii, pă-rându-mi-se că-i văd pe amândoi, unul lângă altul, visând la vremile fericite ale poveștilor cu Feți-Frumoși și Ilene Cosânzene, la vremele ce atât de mult îi ispiteau. —

Dela tovarășa de atâția ani, dela soția a doua a lui Ion Creangă, d-na Deliu, am cules câteva amănunte asupra acestei prietenii, amănunte cari coincid cu cer-cetările mele și cu cele ce s'au mai scris asupra marilor scriitori. —

El lucru neîndoielnic că Eminescu a dus pe Creangă în Societatea „Junimea“. — To-varășa lui I. Creangă a fost martoră scenei care a hotărât intrarea povestitorului în acea societate. — Intr'o seară, Eminescu și-a îmbiat prietenul să meargă la Junimea; Creangă nu prea voia, când poetul însă îl rugă în numele prieteniei ce-i unea, Creangă nu a mai stat o clipă la îndoială și s'a dus în societatea pe care a ilustrat-o mai târziu într'un chip atât de strălucit.

Eminescu îndemnase pe Creangă să scrie, și acesta l-a înțeles, alcătuind acel șirag de mărgăritare, care-s Poveștile lui. — Câteodată, stând amândoi în odaie, sau sub copacul umbros din ograda din fața casei, Creangă ruga pe Eminescu să asculte ce scrisese. — Eminescu se uită duios la Creangă și-i răspundea:

„Lasă Creangă, ai să cetești în Junimea, tu n'ai nevoie să fii corectat de nimeni“. Eră stingherit oarecum când vedeă că Creangă îl puneă mai sus de cât înțelegea el că e față de prietenul său. — Cine știe dacă Eminescu care-și dădea seamă de ferme-cătoarele „Povești și Anecdote“ ale lui Creangă, nu s'a oprit să mai revie asupra unor încercări mai din tinerețe ale lui, scoase din legendele și poveștile noastre, crezând că golul din literatura românească se umplea îndeajuns, și mai trainic, cu opera lui Creangă. — Îi plăcea mai mult lui Eminescu să-l asculte povestind. Creangă îi povestea, iarna, la gura sobii, cu câte un pahar de vin vechiu roșiu, fiert cu zahăr, scorțișoară și

Carte dăruită de Eminescu prietenului său Creangă.

măr domnesc, — vara în cerdacul dedindosul casei, unde și astăzi mai stau câteva lucruri dăruite de poet lui Creangă, în cerdacul din care li se pierde privirea tocmai pe dealul Cîrului, departe încolo.

Din biblioteca lui Ion Creangă, alcătuită mai în întregime de cărți vechi, românești, cu însemnări pe ele, despre care d-l Teodorescu Kirileanu a scris în revista „Șezătoarea”, făceau parte și unele cărți și stampe dăruite povestitorului de către Mihail Eminescu. — Celce scrie aceste rânduri posedă două stampe: portretele lui Schopenhauer și Frederic cel Mare, dăruite prozatorului de către poet, precum și o carte, de mare preț bibliografic: „*De obște Geografie*, pe limba moldovenească scoasă de pe geografia lui Bufieră (sic) de către Amfilohie Hotiniul, și tipărită în 1795 August 22.” — Pe cea dintâi pagină a cărții, după cum se vede în alăturatul clișeu, Creangă scrie cu mâna lui, că această carte i-a fost: dăruită de către d-l Mihail Eminescu, eminentul scriitor și cel mai mare poet al Românilor. 1878. —

Când li se ură de oraș și lume — lume străină cu totul de sufletul și idealul lor, — luau drumul Sculenilor, unde făceau băi, și rătăceau apoi ziua întreagă în păduricea de pe malul Prutului, uitându-se cum tulburile lui valuri îi despărțea de Basarabia. — Și cine știe câte vise de aur nu le năvălea în minte, înfierbântându-le sufletul, uitându-se la fâșia de pământ ce-și pierde zările în apusul zilelor de vară...

Altădată fugeau tocmai în Târgușor, dincolo de bariera Iașului, la crâșma lui Țăru, dimpreună cu Zahei, fratele lui Creangă. — Acolo, tolăniți pe iarbă, puneau de le cântă doi țigani zdrențuroși, — unul cu scripca și celalt cu cobza, — cântecele glăsuite altădată de către Barbu Lăutarul, iar ei mâncau friptură din hârgău, cu mămligă; aceste se preparau lângă dâșii, pe iarbă. — Și trăiau altă viață, în alte vremuri, și 'n altă lume.

Dar mai des scoborau cărarea din vale de casa lui Creangă, și suiau dealul Cîrului pe care îl măsurau în lung până la via regretatului Ianov, în lat până în zare, plimbându-se până la vremea mesei, pregătită de

cătră soția lui Creangă. Eminescu stătea la Creangă câte două și trei zile, iar alte dăți câte o săptămână în șir. — Atunci puneau ei multe la cale și multe mai plănuiau în odaia cu ferestre mici, tăiate în perețele de vâlătuci al casei.

Când Eminescu plecă din Iași, mare lucru dacă trecea o lună două fără ca ei să nu se vadă. Îi lovea dorul, — și ori Creangă se repezea până în București, ori Eminescu venea la Iași.

Un amănunt interesant în legătură cu una — poate cea din urmă — din aceste revederi; Eminescu veni la Iași, abătut. — Nu stătut mult și-i ceti lui Creangă „Doina” scrisă la București. — Apoi, când se puse să se odihnească, scoase din buzunar un revolver mic și-l așeză pe masă. — La întrebarea lui Creangă, că de ce-l poartă, Eminescu răspunse: „Că îi eră frică să nu-l ucidă cineva”. Acest lucru îl îndureră adânc pe Creangă, și-l făcu să se uite îndelung la fața obosită a poetului care adormise pe pat...

O boală grozavă, care îndureră pe toți acei ce înțelegeau marea pierdere ce suferă literatura românească, duse grabnic pe Eminescu în mormânt. — Aceasta se întâmplă în ziua de 29 Iunie 1889, se împlinesc douăzeci de ani, peste puține zile. — După șase luni, la 31 Decembrie, se stinge și Creangă, grăbindu-se par'că să plece și dânsul în locașul de veșnică odihnă, unde prietenul său intrase mai decuvreme. *

Acelora cari nu cunoșteau pe Eminescu decât din renume numai, li s'ar fi părut curioasă prietenia, — rămasă ca un episod duios în cercul literar al Junimei, — dintre marele poet și neîntrecutul prozator. — Ba poate nu numai acestora li s'ar fi părut nepotrivită legătura sufletească dintre acești doi scriitori, ci și acelora pentru care „Doina” și Satira a III-a nu erau în deajuns dovezi ca să îndreptățească iubirea ce unea pe celce cugetase asupra întrupării lumilor, asupra zădărniceii vieții și nestatorniciei iubirii, cu acela care povestise pur și simplu cum crescuse în Humulești, — un sat prizărit din preajma Cetății Neamțului, — cum mergea cu colindul, cum cânta la strună sau cum prinsese pupăza, — ceasornicul satului.

Eminescu nu eră cunoscut mai deplin decât de un cerc restrâns. — Tocmai acum, în urmă, prin publicarea scrierilor necunoscute ale lui Eminescu, oricine poate ajunge ușor la izvorul prieteniei dintre poet și Creangă.

Iubitori ai țărâniei, de puterile căreia știau că se leagă întreaga istorie națională, toate vitejiile și nizuințele noastre; disprețuitori a tot ce e străin, și mai cu deosebire antisemiți înfocați, potrivnici ai celui neam care stângea viața românească a Moldovei sub privirile lor; adoratori ai comoarei de gândire și poezie, păstrată în adâncul munților și pe întinsul acoperiș verde al câmpiei românești; dornici de viața ascunsă, liniștită, care dă prilej gândirilor să făurească planuri de izbândă; și mai presus de toate oameni rămași cu apucăturile simple, graiul curat și simțirea limpede, — astfel erau acești oameni. — Deci nu puteau să nu se iubească și nici puteau să-și înfrâneze sufletele, pornite să se unească în flacăra tainică a înfrățirii adevărate. — Chiar deosebirea, ce mai la urma urmei eră, între felul lor de a fi: tristețea care de sigur covârșia adesea sufletul lui Eminescu, veselie ce cuprindea mai cu putere și mai des sufletul lui Creangă, — eră poate cea mai puternică legătură dintre ei. — Sufletele lor se complectau unul

pe altul, întrupând din îmbrățișarea lor cele două fețe, — deosebite și cu toate aceste atât de strânse una de alta, — a simțirii românești. — Acest lucru face ca geniile lor să rămâie unite totdeauna, dupăcum în viață fusese unite ființele acelora în care ele străluciseră.

Tristețea lui Eminescu, — infiltrată sufletului românesc de cătră vremile de răstriașe prin care dânsul trecuse, — izvorită din acea putere de concentrare a minții ce făurise zicători adânci, poezii duioase, îi înaripase gândirea făcându-l pe poet să-și așeze, în versuri, strălucitoarele lui comori de simțire; veselie lui Creangă, — tovarășa zilelor bune petrecute în adierea vântului și strălucirea soarelui, îi dase puțința să aștearnă pe hârtie voioșia sinceră, râsul smuls din inimă, care nu încapă în vers, nu cunoaște stavili ci hohotește de răsună văi și lunci, smulgând cu deasila ecoul ascunsurilor adânci.

Cea mai mare parte din versurile lui Eminescu răsună ca melodiile doinei și a cântecelor de jale; aproape toată proza lui Creangă e chiuitul vesel al jocurilor voinicești.

Sufletele lui Creangă și Eminescu întrupează sufletul românesc, în care de atâtea vreme se împacă înrourarea ochilor cu zâmbetul buzelor.

Em. Gârleanu.

Frunze, flori și codru.

— Din prilejul aniversării. —

Dacă poetul durerii și al iubirii este slăvit de urmașii săi pentru geniul cu care l-a împodobit natura, nu este mai puțin adevărat, că gloria poetului se datorește și înrâurilor din afară, în mijlocul cărora a trăit.

Nici una dintre înrâurile acestea n'au stăpânit scrisul lui Eminescu în măsura întinsă, în care l-a stăpânit comoara poeziei noastre populare.

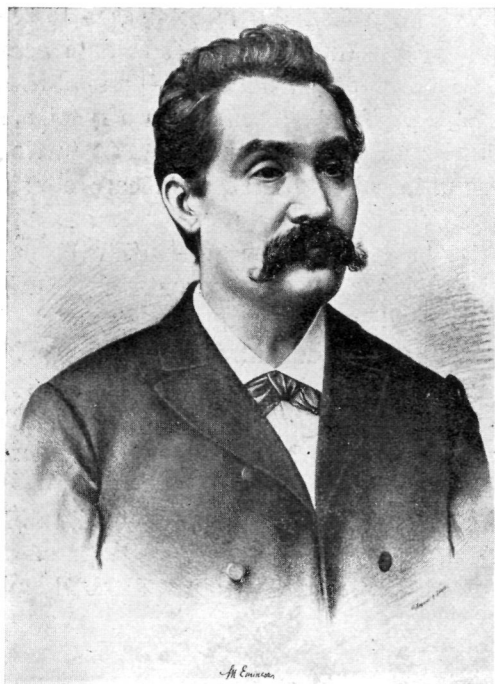
A făcut el însuși, pentru sine, o colecție de cântece din răslătitul nostru popor, în urma culegerii întocmite de Alexandri, precum

și în urma ideilor și îndemnurilor ce domneau la societatea „Junimea“ din Iași.

Fără aceste cântece, modeste și risipite, fără acest — dacă vreți — poporanism, combătut azi din unele părți, poetul nostru, mort înainte cu douăzeci de ani, n'ar fi ajuns niciodată creatorul, de care până la el n'a mai avut parte poezia română.

*

Frunzele verzi, florile câmpului și ale pomilor, codrul cu bazmele lui și cu izvoarele, care joacă un rol atât de însemnat în viața

Ultima fotografie a lui Eminescu (1887—1888).

sufletească a țărânului român, au înrâurit și adesea au inspirat lui Eminescu versurile cele mai puternice de iubire curată și de dragoste pătimășă.

Să urmărim, la întâmplare, câteva din paginile acelea ale măestrului, care sunt pline de mirezmele de frunze, flori și codru.

Ce e codrul? Un împărat slăvit. Din mila Măriei sale, a codrului, mii de neamuri cresc și înfloresc la poalele lui; în marca sa craiul codru poartă lună, soare și luceferi; împrejur-i are curteni din neamul cerb, iepuri purtători de vești, privighetori ce țin orchestra, izvoare care spun povești; iar poporul îl alcătuesc albinele de pe flori și furnicile de pe poteci. Craiul codru își adună la trebuință și sfatul: cai de mare, albi ca spuma, bouri cu steme în frunte, cerbi și ciute sprintene de munte, care stau de vorbă cu fagi și cu flori de tei.

Colo șerpuiesc gingașele cărări cu cotituri; acolo s'ascuți glasul pădurilor și să vezi cum scântee stelele printre crengi, și cum iese luna dintr'o rariște de fag... E umbră de răchiți și miros de tei. Iar în brațe? O dulce dragoste bălae... Ori o floare albă de cireș...

Izvorul din codru tremură pe prund, crengi plecate ascund cărarea, flori cad în părul iubitei, și adormi în armonia codrului; izvorul te îngână cu un cântec, și vântul blând adie...

Din ariniște vine seara; mirosuri dulci îmbată fata. Ea pătrunde prin codri, lângă teiul vechiu și sfânt. Florile lui, până în pământ, ascund izvorul cel vrăjit; — iar sus, în brazii de pe dealuri, luna blândă ține strață...

Altă mândruliță își îndeamnă iubitul: Vino, iubite, în codrul cu verdeață, unde izvoarele plâng în vale... Acolo, în ochi de pădure, vom șede în foi de mure, tu mi-i spune povești; iar eu, pe un fir de romoniță, voi cercă de mă iubești... Pe cărarea, în bolți de frunze, vom apucă spre sat în vale; sărutări ne-om da, dulci ca florile ascunse; — căci frumoasă e și nebună e albastra floare...

De altădată: stai singuratic, suspini și suferi lângă lacul cel albastru, încărcat cu flori de nufăr. Treci mereu dealungul malurilor; pare că aștepti să se ivească ea din trestii, să plutiți în barcă cuprinși de farmec. În zădar! Ea nu vine! Lacul codrilor albastru e singur cu tine...

Iată, dincolo, crăiasa din povești, dând trestia într'o parte, peste unde fermecate aruncând trandafiri roșii, ca să vadă un chip; căci un cuvânt al sfintei Miercuri a vrăjit demult lacul, iar alt cuvânt rostit de sfânta Vineri a vrăjit și trandafirii.

În freamăt de codru scântee lacul, din gârle sună apa somnoroasă, ale paserilor neamuri ciripesc cu atât de multe înțelesuri. Izvorul își așteaptă crăiasa cu părul ei moale și cu piciorul mic, cu ochii vineți și cu privirea ostenită; — și flori să ploaie peste dânsa.

Cornul sună dintre ramuri de arin, luna trece peste vârfuri, codru-și bate frunza lin... Vremea trece, vremea vine.

Iar când voi fi pământ în singurătate-mi, să-mi fie și atunci codrul aproape; pe vârfuri lungi de brad alunece luna; deasupra teiul sfânt să-și scuture creanga, și nu-mi plângă nimeni la creștet; ci codrul vânt să dea frunzișului veșted...

Mama, dulceă mamă, din negura de vremi mă chiamă la sine pe freamăt de frunze. Salcâmii se scutură de toamnă și de vânt deasupra criptei negre... Când voi muri, iubito,

o ramură să frângi și la
capul meu s'o 'ngropi;
pe mine să nu mă plângi,
ci lacrimile tale să stro-
pească ramura din teiul
dulce...

Flori de tei înfiorate
să-ți cadă în părul galben
și pe fruntea albă...

Pe malurile galbine ale
Nilului crește stuful din
adânc, florile sclipesc în
soare, unele albe, 'nalte,
fragede ca argintul din
ninsoare, altele roșii ca
jăraticul, ori albastre...
Râul sfânt povestește
despre vremi apuse, pal-
mii risipiți în crâng și
auriți de raza lunei își

înălță sveltele trun-
chiuri... Nilu 'n fund are grădini, pomi cu
merele de aur coapte...

Dar iată, în depărtări cetele păgâne ale
lui Baiazid; iată-le vânturate de oastea lui
Mircea... Din neguri, dintre codri, doamna
mărilor și a nopții varsă liniște și somn;
dar lângă cortu-i unul din fiii falnicului dom-
nitor stă și pe genunchi scrie o carte, s'o
trimiță dragei sale: Te-am rugă, mări, rugă,
să-mi trimiți pe cineva ce-i mai mândru 'n
valea ta: codrul cu poienele, ochii cu sprânce-
nele; că și eu trimite-voi ce-i mai mândru pe la
noi, oastea mea cu flamurile, codrul și cu
ramurile...

O fată mândră de împărat doarme după
o pânză străvezie ca o mreajă și ușoară ca
o bură, o pânză încărcată de un colb de
pietri scumpe. Pe pat și la capu-i sunt pre-
sărați trandafiri. Sburător cu negre plete și
cu ochii triști adânci, vine în toată noaptea
la patul ei... Craiul bătrân, cu barba 'n
noduri, ca și călții când nu-i perii, își alungă
fata, să n'o mai vadă în veci... Locașul ei
nu mai este palatul singuratic, ci un ascunziș
de colibă, unde într'un hârb arde un opaiț,
pe vatră se coc două turte în cenușă, la o
parte stă o rășniță veche, în cotlon toarce
motanul, sub icoană luminează o candelă cu
un muc cât un sămbure de mac, pe policioara

Mormântul lui Eminescu (Cimitirul Bellu, București).

icoanei busuioc și mintă respândesc în co-
libă o mireasmă pipărată, pe cuptor și pe
pereți un copilaș din flori a zugrăvit c'un
cărbone purceluși cu coada sfredel și cu
bețe în loc de labe, în ferestruie o beșică
ține locul sticlei, prin care abea trece o dungă
mohorită și gălbuie... Deodată însă totul
se schimbă și ea nu mai e singură cu băiatul;
căci mirele Călin s'a rentors, îi netezește
fruntea, ș'o desmiardă cu durere, ș'o privește
în ochii ei plini de lacrimi... Dincolo de
codri de aramă, în pădurea de argint, s'au
pornit deodată două nunți: una împărătească,
a lui Călin care ține mâna gingașei lui mirese,
și altă nuntă a mirelui *flutur*, însoțit de
țânțarii lăutari, de gândăcei, de cărăbuși, de
fluturi veseli și berbanți, și de altă mulțime
de norod, pe care o așteaptă îndărătul ușii mi-
reasa, *viorica*... *

Am lăsat la o parte înadins, din pildele
de mai sus, toate cântecele populare ale
poetului, împreună cu cele câteva poezii, des-
pre care însuși poetul scrie că sunt „în formă
populară”, și am dat spicuiți numai din
poeziile sale artistice. Iar aceste poezii au
putut să răsară din mintea maeistrului poet
numai pe temeiul poporanismului, pe
temeiul basmului și cântecului popular,
care nu-i altceva decât păraul dela munte

dând naștere și putere râului dela șes. Păraul acela, oricât de simplu și de clar, în izvoarele sale este mult mai complicat și mult mai adânc, decât să-l poți da gata în trei cuvinte, — fie chiar cuvinte academiciene... De altfel aproape toți dușmanii poporanismului sunt combatanți literari în disponibilitate, cu gusturi de boieri scăpătați, având

cu toții nota comună d'a afectă iubire pentru o literatură „aristocratică”, — dar care în realitate nu-i deloc aristocratică, ci până acum nu e altceva decât un fel de rococo, boțezat cu numiri mai mult sau mai puțin mistice, terminate în *-ism* sau în altă silabă răbdurie a vremii noastre de astăzi.

E. Hodoș.

Eminescu-Omul.

(Comitetul constituit pentru comemorarea morții lui Eminescu a publicat un volum de 200 pagini închinat poetului genial al neamului nostru, cuprinzând articole și date prețioase și nouă privitoare la viața și activitatea lui. Reproducem și noi un fragment din articolul d-lui I. Slavici, care dintre toți prietenii regretatului cântăreț a luat parte mai activă la serbările comemorative. Volumul Gălășenilor intitulat „Omagiul lui Mihail Eminescu, apărut sub îngrijirea d-lui Corneliu Botez, președinte de tribunal, care a binevoit a ne da autorizația să reproducem acest articol, se vinde pentru monumentul poetului Eminescu. Îl recomandăm din toată inima cetitorilor noștri. Prețul unui exemplar: 3 Lei).

Eminescu era om de o vigoare trupească extraordinară, fiu adevărat al tatălui său, care era munte de om și ca fire grădină de frumusețe, și ar fi putut să ajungă cu puteri întregi la adânci bătrânețe, dacă ar fi avut oarecare purtare de grijă pentru sine însuși și-ar fi fost încă copil îndrumat a-și stăpâni pornirile spre exces.

El era însă lipsit cu desăvârșire de ceea ce în viața de toate zilele se numește egoism, nu trăia prin sine și pentru sine, ci prin lumea, în care-și petrecea viața, și pentru ea. Trebuințele, suferințele și durerile, întocmai ca și mulțumirile lui individuale, erau pentru dânsul lucruri nebagate 'n seamă. Ceea ce-l atingea pe el erau trebuințele, suferințele, durerile și totdeauna rarele bucurii ale altora. De aceea, zicea el, că multe dureri și puține plăceri — nu pentru el, ci pentru lumea oglindită 'n sufletul lui.

Nu l-au înțeles și nu sunt în stare să-i pătrundă firea ceia iau scrierile lui drept manifestare a ființei lui individuale.

El niciodată nu s'a plâns de neajunsurile proprii sale vieți și niciodată nu a dat pe față bucuria izvorâtă din propriile sale mulțumiri. Flămând, zdrențuit, lipsit de adăpost și răbdând la ger, el era același om senin și veșnic voios, pe care-l ating numai mizeriile mai mici ale altora. Întreaga lui purtare de grijă era deci numai pentru alții, care după părerea lui nu puteau să găsească în sine înșiși mângăierea, pe care o găsea el pierzându-se în privirea lumii ce-l încunjură. „Nenorocirea cea mare a vieții e, — zicea el,

— să fii mărginit, să nu vezi cu ochii tăi, să știi puține, să înțelegi rău, să judeci strâmb, să umbli orbecând prin o lume pentru tine pustie și să fii nevoit a căuta afară din tine compesațiuni pentru munca grea a vieții. Lui nu-i trebuiau nici bogății, nici pozițiune, nici trecere 'n societate, căci se simțea fericit și fără de ele, și din acest simțământ de fericire individuală pornea mila lui către cei mulți și nemărginitul lui dispreț față cu ceice-și petrec viața 'n flecării ori sporesc durerile omenești. În întreaga lui scrisă nu este o singură notă de ură, și noi, care-l știm în toate amănuntele vieții lui, am rămas adeseori uimiți de firea lui îngăduitoare față cu ceice se făceau vrednici de a fi urâți. Disprețul lui se dădea însă pe față fără de nici o teamă și adeseori și fără de milă și mai ales aceasta făcea pe mulți să se ferească de dânsul.

Dacă n'a fost egoist în înțelesul comun al cuvântului, încă mai puțin a fost vanitos ori stăpânit de ambițiune: pornirea lui covârșitoare era amorul propriu, și nimic nu era în el mai presus de simțământul de dignitate.

„Ceeace li se poate ierta altora, — zicea el adeseori, — nu pot să-mi permit eu.”

Eminescu nu era însă în stare să mintă, să treacă cu vederea reaua credință a altora, să tacă și atunci, când era dator să vorbească, să măgulească ori chiar să lingușească pe cineva și 'n gândul lui cea mai învederată dovadă de iubire și de stimă era să-i spuie omului și 'n bine, și 'n rău adevărul verde 'n față. El era în stare să se umilească, să stărue, să cerșească pentru vre-un nevoieș: pentru sine însuși însă cu nici un preț. Vorba lui era vorbă și angajamentul luat de dânsul era sfânt. Niciodată el nu luă asupra sa sarcini, pentru care nu se socotiă indeajuns pregătit ori pe care nu era gata să le poarte cu toată inima.

Ori și cât de pornit ar fi fost și ori și cât de des s'ar fi pierdut în gânduri, el nu uită niciodată să-și facă datoria, era totdeauna la locul lui și alergă după creditorii săi, dar contra propriei sale convingeri nu lucra cu nici un preț.

În mijlocul societății, în care i-a fost dat să-și petreacă viața, un asemenea om nu putea să facă carieră, nici să-și creeze pozițiune.

„Când oamenii au trebuință de tine, — zicea el adeseori, — aleargă să te caute, sunt însă foarte mulțumiți când pot iar să scape de privirea ta pătrunzătoare și de gura ta cea rea.“

Dacă mai fi putut să trăiască, el fără îndoială s'ar fi impus în cele din urmă. E puțin ceeace a făcut el în timpul scurtei și mereu sbuciumatei lui vieți, și numai puțini își vor fi putând da seamă despre ceeace am pierdut noi prin stingerea vieții lui sufletești.

Stăpânit de o neastâmpărată sete de știință, el studiă mereu, și nu era nici o ramură de știință omenească, pe care nu ținea s'o aprofundeze. Mereu se simțea om încă neisprăvit, mereu își dădea silința de a se desăvârși sufletește și boala l-a cuprins încă în formațiune.

Știm azi, că boalele de felul celei ce i-a întunecat lui sufletul sunt trupești și în cele mai multe cazuri curabile. Își dădea și el însuși seamă despre aceasta, și sunt acum douăzeci și cinci de ani, în ajunul plecării mele la Sibiu, vorbiam adeseori cu inginerul Simtion, care-i dăduse adăpost în locuința sa, despre măsurile de precauțiune, pe care prietenul nostru comun are să le iee în viitor.

După ce a stat câțva timp într-o casă de sănătate din Viena, unde mai ales în urma unei abstenențe stăruitoare și-a venit în fire, a petrecut câteva săptămâni cu prietenul nostru Chibici-Râvneanul la Florența, apoi s'a întors om cu mintea limpede și cu deosebire chibzuit. Ne spunea că numai în urma lipsei de cumpătare s'a îmbolnăvit, și era incredințat, că n'are decât să se ferească de excese pentru ca să-și păstreze sănătatea. Nu i-a intrat lui niciodată și nu-i intră niciodată în minte gândul, că mizeria, amărăciunile ori emoțiunile vii pot să turbure mintea unui om trupește sănătos.

Amicii mei din Sibiu, care-l știau din Viena și țineau mult la el nu numai ca scriitor, ci și ca om lor

totdeauna simpatice, stăruiau să-l iau cu mine, căci nicăiri nu putea să găsească o viață atât de regulată ca 'n mijlocul lor. Il ademenea și pe dânsul gândul acesta; el însă totdeauna a fost lipsit de voință și cu atât mai mult se lăsa acum în voia întâmplării.

„Es ist nicht der Mühe wert! — mi-a zis el în tr'un rând. — Om din mine tot n'o să mai iese!

Prea sunt mulți aceia, pe cari i-am jignit spunând adevărul, și după cele petrecute nu-mi rămâne decât să stau sfios într'un colț. Dacă mai nainte, voind să se apere, ziceau, că sunt răutacios și că exagerez, acum nu le va fi greu să mă prezente drept un descreierat“.

Nefiind în stare să iee hotărîre, el a rămas și încetul cu încetul iar și-a pierdut bunul cumpăt.

Dându-mi azi seamă, ce eram eu sunt acum patruzeci de ani, când l-am întâlnit la Viena, ce mă făcusem sunt acum douăzeci și cinci de ani, când ne-am despărțit, și ce-am ajuns azi, după o lucrare sufletească stăruitoare, sunt cuprins de adâncă jale când mă gândesc, ce-ar fi ajuns până azi el, care le vedea toate cu ochi ageri, trăia numai sufletește și mereu gândia, mereu studiă, mereu se înalță prin sine însuși.

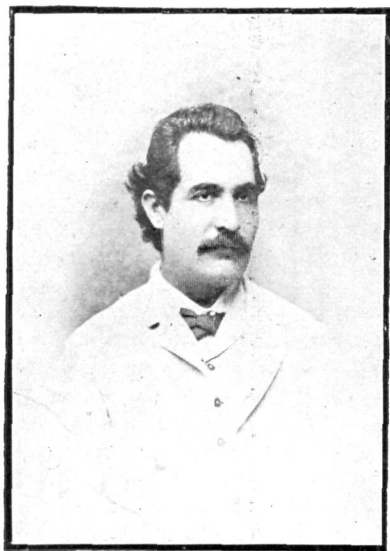
Pe acest om ajuns la desăvârșire l-am pierdut într'ânsul, și convingerea mea e, că din vina noastră l-am pierdut.

Pornit chiar din naștere spre excese, el avea mai mult decât alții nevoie de stăpânire de sine, căci nu se poate cere, nici nu era cu putință, ca a'ții să aibă pentru el purtarea de grijă, dacă el însuși nu ținea să-și pună frâu. Așa numai din simțământ de datorie însă și din iubire către sine însuși el nu putea să-și încordeze puterile: ar fi trebuit s'o facă de dragul cuiva, fiindcă ține să trăiască și să-și păstreze toate puterile. El era însă chiar și la 1869, când l-am întâlnit la Viena, desgustat de viață și „plictisit“, cum zicea adeseori, de sine însuși. Vedea ori își reamintea în fiecare clipă atâtea lucruri, care-l răsvrăteau ori îl umpleau de adâncă durere, încât cea mai mare ușurare pentru dânsul era să doarmă ori să se peardă în gânduri ca să nu-și mai dea seamă despre cele ce se petrec împrejurul lui. Ar fi voit adeseori să se potrivească cu lumea, din care se socotea osândit a face parte, dară firea lui se 'mpotriva, și de aceea își era sie însuși nesuferit, o sarcină pentru prietenii săi și-o pacoste pentru toți.

„Nu merită să fie trăită viața, pe care pot s'o am eu!“ — era cel mai covârșitor dintre gândurile lui și aceasta se da pe față când într'un fel, când într'altul și 'n scrierile lui. Aceasta îi face pe mulți să creadă, că-și spun gândul adevărat ceice-și dau silința de a-l prezenta drept pesimist, care le vede toate în negru și exagerează păcatele altfel mici ale oamenilor.

M. Eminescu

Eminescu la 1884—5.

Nu e însă aceasta decât un neadevăr convențional născocit de ceice se simt atinși de scrierile lui. Pesimist în înțelesul cinstit al cuvântului nu putea să fie omul, care eră cuprins de pietate față cu „bătrânii“, totdeauna înțelepți și buni, nici omul, care se însufletea pentru poporul despoiat și batjocorit de străini și de înstrăinați, nici mai ales omul, care se luptă în toate clipele pentru biruința binelui despre care nu se îndoiă niciodată. — Urătă afară din cale și nesuferită i se părea numai faza trecătoare din viața poporului român, în care i-a fost rânduit să trăiască.

Toate i se păreau spoială și minciună și mișelie și nemernicie, și întreaga ființă i se răsvrătea când vedea furioasa goană după averi și după pozițiuni, în care cei mai obraznici dedeau la o parte pe cei mai vrednici, cei slabi profitau de slăbiciunile celor tari, cei tari abuzau de nevoile celor slabi și se treceau cu vederea toate păcatele, iară virtutea eră luată drept nebunie.

Așa vedea el lumca, în mijlocul căreia își petrecea viața: ce oare ar fi putut să-l îndemne a-și încorda puterile ca s'o păstreze!?

Nu voi cercetă, dacă și eră în adevăr lumea așa, cum el o vedea și dacă azi, după douăzeci și cinci de ani, ea e mai bună ori mai rea. Țiu numai să fie știut de toți oamenii de bună credință, că el a fost foarte cruțător în scrierile lui și a ridicat numai un colțisor al vălului, de altminteri foarte subțire, care acoperea urâciunile societății, în care-și petrecea viața.

Au zis alții lucruri și mai multe și mai grele și nu s'a ținut seamă de spusele lor. Își dedeau însă cei atinși seamă că ceea ce Eminescu zice are să rămâie și că, cetind scrisa lui, fii și nepoți vor judecă și vor fi cuprinși de disprețul, care i-a întunecat lui viața. De aceea a fost prezentat drept un fel de dușman al neamului omenesc, pe care atât de mult îl iubea.

Știe fiecare din noi oamenii, care s'au făcut urgisiți și au avut să sufere prigoniri grele, pentru că și-au făcut datoria dând de față mișeliile, pe cari le fac alții.

Un cas concret și foarte luminos.

Intr'una din zile intendentul unui internat a tăiat o vită bolnavă și a luat dispozițiunea, ca carnea să fie distribuită. S'a constatat însă că vita suferise de dalac și astfel carnea nu a fost distribuită. Medicul internatului însă, fiind să-și facă datoria, nu s'a mulțumit cu atât, ci a făcut raport autorității superioare, cerând să se ia măsurile de desinfectare pe cari le cere legea.

E o lege pozitivă, care croiește pedepse aspre pentru ceice ne pun în consumațiune asemenea carne, ori nu fac desinfectarea prescrisă. N'a fost însă nimeni pedepsit, ci i s'a cerut medicului conștiincios demisiunea, pentru că a scris negru pe alb adevărul, ca să-l afle și ceice vin după noi.

Tot astfel și Eminescu a fost prezentat de cei atinși de adevărurile spuse de el drept un pesimist cu inima neagră, drept un smintit care, în loc de a profita de bunăvoința oamenilor cu mare trecere, care-l îmbrățișaseră, lovia orbește când într'unul când într'altul și li se făcea tuturor nesuferit.

Nu, — așa nu a fost Eminescu nici ca om, nici ca scriitor. Disprețul lui față cu unii eră manifestarea iubirii lui către toți.

Dacă e deci adevărat, că ne aducem cu pietate aminte de el și că ținem să-i ridicăm un monument, nu pentru el ridicăm monumentul acesta, ci pentru noi înșine și ceice urmează după noi, să ni-l amintim în fiecare luptă pentru biruința binelui, în care el a sângerat, și să urmăim cu puteri unite lupta aceasta, spre care el a voit să ne îndrumeze.

Ioan Slavici.

Cuvânt ocazional în amintirea lui Eminescu.¹⁾

Astăzi se împlinesc douăzeci de ani decând truditul trup în care a fost sălășluit cel mai mare geniu al poporului nostru, și-a aflat dorita odihnă de veci. Căci „văpaia“ fără de păreche care răspândise atâta lumină nu mai ardea de mult, ci numai arareori mai licăria prin noaptea cea grozavă care o învăluise.

Dar dacă ziua de care trebuie să ne aducem aminte astăzi, a fost una din cele mai triste zile în istoria literaturii noastre, noi putem vedea totuși într'ansa un simbol înălțător: ea a fost ziua în care pământul trebuia să se întoarcă în pământ, ca să rămâie numai duhul cel curat și să se 'nalțe tot mai sus în toată strălucirea lui asemenea stelei moarte despre care zicea poetul în graiul lui cel minunat:

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie:
Eră, pe când nu s'a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

În adevăr așa s'a întâmplat cu Eminescu: eră pe când nu s'a zărit, pe când foarte puțini îl cunoșteau și-l prețuiau și nici aceștia pe deplin, și deabia astăzi când nu mai e, începem să-l vedem, începem să-l cunoaștem și-l vedem înălțându-se din ce în ce tot mai mareț înaintea ochilor noștri uimiți de-atâta lumină.

Astăzi pretutindeni unde sunt Români conștiinți de idealul culturii noastre, se aduce primos de admirație și recunoștință memoriei celui mai mare poet și cugețător al neamului nostru. Impreună cu miile de glasuri și de gânduri care se înalță, asemenea unui imn, preamărind pe cântărețul neamului și dând dovadă că

¹⁾ rostit cu ocazia serbării comemorative aranjate de școala civilă de fete în sala festivă a „Asociațiunii“.

sufletul lui, cântarea lui a prins vieată în mii de inimi, se cuvenea să se înalțe și gândul și glasul elevelor acestei școli, pentru că inimile tinere să se deprindă din vreme a se însufleți pentru frumusețea și idealul cel veșnic.

Și, în adevăr, nu este mare numărul acelor scriitori în a căror vieată și operă să putem afla atâtea pilde de frumusețe artistică și de înălțime morală ca în vieată și în opera lui Eminescu; pentru că el n'a fost numai un poet universal, pe care nu noi, ci străinii l-au așezat cu cinste printre poeții mari care sunt „domnii pământului întreg“, ci el a fost mai presus de toate un om de o cinste și de o înălțime morală a cugetării, a scrisului și a faptei, cum n'am mai avut și cum puțini au fost în literatura universală. Mulți au văzut, multă vreme, într'ânsul numai pe artistul neîntrecut și se mulțumiau să admire frumusețea clasică a poeziilor lui. Dar pe Eminescu omul nu l-au înțeles, ba s'au găsit destui cari l-au hulit și n'au vieată și după moartea lui, ca să fie deplină soarta lui de martir și de apostol.

Despre Eminescu omul, dați-mi voie să spun câteva cuvinte, nu despre arta lui cea minunată, care ne-a încântat, ne-a înduioșat până la lacrimi și ne-a însuflețit pe toți de-atâtea ori, ci despre omul care a trăit în rând cu oamenii timpului său, care a muncit, s'a luptat și a îndurat tot amarul vieții omenești, căci numai înțelegând pe omul Eminescu, putem înțelege și poeziile lui, care sunt, după cum zice așa de frumos poetul Vlahuță, „bucăți din inima lui rupte“. —

După ce cutreieră Eminescu, ca băiat genial, toate ținuturile locuite de Români, observând pretutindeni vieată poporului și culegându-i poezia, ca să-și alcătuiască acel minunat de dulce graiu, care rămâne cea mai frumoasă limbă românească; după ce petrece câțiva ani în Viena și în Berlin, adăpându-se din izvoarele limpezi ale marii culturi germane, — el vine și se așează în Iași, unde e numit director al bibliotecii universitare. Și ce bibliotecar harnic și priceput a fost! În timp de nouă luni, cât a fost în funcție, a făcut un catalog al cărților și a îmbogățit biblioteca cu un mare număr de cărți și de manuscrise vechi românești amenințate să se piardă. În același timp el petrecea lungi ceasuri de zi și ceasuri de noapte aplecat cu nespusă dragoste asupra vechilor file îngălbenite, din a căror slovă el deslușea vieată și sufletul strămoșilor noștri. Oameni cari l-au cunoscut pe atunci, au povestit că „de multe ori, când eră invitat pela serate, se ducea, la subțioară cu câte o carte sau vre-un manuscris vechiu românesc, și cetea celor adunați, cât de frumos scriau strămoșii noștri; de multe ori chiar se înduioșă așa de mult, că toată lumea se uita la el ca la un inspirat“.

Apoi i se deschide poetului un câmp și mai larg de muncă practică, fiind numit revizor — sau cum am zice noi inspector — școlar în două județe. Scurt timp a fost și profesor la un liceu în Iași. Lui i se cuvine deci astăzi și întotdeauna din partea unei școli îndoită închinare, nu numai ca unui poet și apostol, ci și ca unui bărbat al școlei, care ne-a lăsat o nepre-

țuită comoară de îndrumări pedagogice. Cum n'ar merita prinsoasă de recunoștință al oricărei școli un om care a spus ca o mărturisire de credință, pe care a adevărit-o prin toată activitatea sa, că „misiunea oamenilor ce vor din adâncul inimii lor binele țării, e creșterea morală a generațiunii ce va veni“ și a adăogit că „la idea aceasta sufletul lui ține cum ține la el însuși“.

În adevăr, ne cuprinde uimirea când vedem ce muncă a desfășurat Eminescu în timpul scurt de 11 luni, cât a fost revizor școlar. Artistul mare, poetul genial a fost unul dintre cei mai conștiențioși funcționari ai statului.

152 de școli aveau să viziteze de două ori pe an, trebuind să călătorească din sat în sat pe niște drumuri adeseori foarte rele.

Și afară de aceasta, lucrul administrativ: „500–600 de hârtii intrate, care trebuiau rezolvite, apoi o mulțime de plângeri verbale“ și o mulțime de mizerii cu organele administrației.

Și-l vedem pe poet alergând și n'cel din urmă sat ca să se încredințeze singur de starea și de scăderile școlei; îl vedem stând cu drag de vorbă cu necăjiții dascăli dela țară, sfătuindu-i, îndrumându-i, împărțându-i din comoara nesecată a cunoștințelor sale. Îl vedem în mijlocul copiilor de țăran, cuminți și vioi, privindu-i cu ochii plini de iubire nemărginită, dar nu arareori și înduioșăți de semnele negrei mizerii înțipărite în câte o față palidă și suptă, care ar fi trebuit să strălucească de sănătatea și vioiciunea vârstei copilărești.

Cu toată iubirea aceasta însă, simțul de adevăr și de dreptate al poetului e neînduplecat: scăderile școlei le spune fără încunjur, pe cei vinovați îi dojenește cu asprime și cere pedepsirea lor.

Dar privirea lui nu se oprește la lucrurile mărunte văzute în școală, căci munca lui nu e niciodată o muncă de mântuială, făcută de teama superiorilor și de dragul lefii. Privirea lui de apostol străbate departe și cuprinde toată vieată necăjitului popor dela țară. Aici caută el și găsește cauzele relelor de care pătimizește școala. Nu-i adevărat — spune el — că poporul nu vrea să-și dea copiii la școală, „toți oamenii cu oarecare neatârnare economică își trimit copiii la școală cât de departe fie“. Dacă totuși mulți copii rămân fără știință de carte, cauza e sărăcia, la care

Gheorghe Eminovici

se mai adaoage încă conducerea rea și coruptă de sus.

Dacă este însă vorba să se ajute, atunci nu e de ajuns câte o mică schimbare și îmbunătățire între cei patru păreți ai școlii, ci trebuie o acțiune largă de reformă pe toate terenele vieții sociale. Așa zice el într'un loc: „Școala va fi bună, când popa va fi bun, darea mică“, administrația cinstită, „învățătorii pedagogi, pe când adevădă va fi și școala școală, statul stat și omul om...“

Cu câtă dragoste vorbește Eminescu întotdeauna despre învățători, cum îi apără față de multele nedreptăți ce li se fac, cum știe el prețui însemnătatea „ocupației lor ingrate“ și stăruie să li se creeze o situație independentă, ca să-și poată îngriji în deplină liniște de îndatoririle lor. Dar dacă cere dela toată lumea să respecte pe învățător, el pretinde și dela învățător să se poarte astfel, încât asupra lui „să nu atârne nici măcar pretextul unei desconsiderări din partea concetățenilor și a școlarilor săi.“

Când eră vorba de un interes public superior sau de apărarea vreunui nedreptățit, Eminescu nu cruță nici o osteneală și nu se sfiă de nimeni, nici chiar de ministru, să spună adevărul, cu riscul de a-și atrage dușmănia puternicilor. Găsim, în această activitate a lui, pilde clasice de curaj și de demnitate morală.

Și ce comoară de idei și îndrumări pedagogice ne-a lăsat în rapoartele lui, în notițele lui, în mici articole de ziar. Cum se pricepe artistul cel mare să ne înfățișeze — ca să amintesc numai ceva — în câteva linii mari diferite tipuri de învățători: aci vezi figura atât de simpatice a unui profesor ideal de religie „un tip de înțelepciune practică, de îngăduință și blândeță“ și de aceea „idolul elevilor săi“; colo vezi icoana adevăratului învățător modern, care nu mai stă „sever și țeapăn cu vergile în mână“, ci „se coboară la treapta sufletelor copilărești și le disciplinează și le conduce“. Sau ne zugrăvește chiar icoana unei adevărate educație a generațiilor tinere de fete, o femeie distinsă și cultă cu „manieri familiare, care totodată impun respect“ și cu „un mod minunat de a îndemna școlărițele la împlinirea datoriilor lor prin fapte și măsuri pedagogice, nu prin cuvinte moralizatoare.“

Am amintit numai câteva exemple din bogăția de idei luminoase pe care Eminescu a lăsat-o moștenire școlii românești. Toate aceste idei împreună alcătuiesc o minunată pedagogie pe care ar trebui s'o cunoască orice învățător român.

Și care a fost răsplata poetului pentru această muncă de apostol? Schimbându-se guvernul, el a fost destituit.

Cu sufletul amărit, dar nici decum înfrânt, s'a aruncat atunci în lupta cea mare și sfântă a cuvântului. În adevăr, o luptă sfântă pentru cele mai înalte idealuri a fost munca de ziarist așa cum a înțeles-o el și cum a făcut-o de-aici înainte până când lumina genului său s'a stins.

Întâi în Iași și apoi, șase ani de zile, în București, la marele ziar Timpul, cel dintâi poet al neamului nostru și-a jertfit toată tihna vieții și toată vigoarea sufletului într'o uriașă muncă istovitoare. De roadele acestei munci de adevărat apostol se vor bucura — ca întotdeauna — abia generațiile viitoare. Nici astăzi încă nu e cules și strâns la un loc rodul celor șase ani cari au fost cei mai îmbelșugați din viața aceasta pe cât de scurtă pe atâta de bogată. Această lucrare abia acum se pregătește și noi putem numai să bănuim strălucirea comorilor de cugetare ce ea ne va desveli. Poeziile cele minunate, care au fost multă vreme singure cunoscute din toată opera colosală a lui Eminescu, sunt numai o parte mică a acestei opere; poeziile acestea sunt, ca niște ceasuri de evlavie, mai adeseori tristă ca și soarta lui, dar totdeauna înălțătoare, într'o viață la neîntreruptă muncă și luptă; ele sunt: ca florile frumoase ce împodobesc holda cea îmbelșugată.

Dar aceste poezii sunt numai niște fragmente din operele grandioase pe care geniul lui le plăsmuia și pe care le-ar fi putut crea, dacă soarta lui și a poporului nostru întreg n'ar fi fost atât de fatală.

Munca cea uriașă însă trebuia să-l istovească și necruțarea de sine, neîngrijirea de persoana lui, lipsa totală de egoism a grăbit catastrofa tragică. Cea mai mare virtute omenească deci, altruismul, iubirea de aproapele, jertfirea de sine s'a prefăcut la Eminescu într'un păcat față de el însuși, care s'a răsunat asupra lui atât de grozav. Cine însă ar putea să nu-i ierte acest păcat?

S'a stins flacăra geniului său tocmai când ajunse să strălucească în cea mai mare lumină, dar sufletul lui nemuritor trăiește și va trăi pururea, din ce în ce mai mareț și mai deplin, în mii și milioane de inimi, care se vor trezi bătând mai tare la sunetul minunat al versurilor lui, care vor găsi în opera vieții lui cea mai clară și mai puternică tălmăcire a celor mai curate porniri și a celor mai înalte idealuri ale lor.

I. Borgia.

Cronică.

Comemorarea lui Eminescu. Ziua (16/29 Iunie) în care s'au împlinit 20 de ani dela moartea lui Eminescu s'a serbat într'un gând de Români de pretutindeni. A fost o prăznuire frumoasă a marelui scriitor în conștiința căruia s'a intrupat unitatea culturală a

poporului nostru. Ziarele din România și dela noi au închinat câte-un articol prim sau chiar un număr întreg memoriei lui scumpe. Dintre scriitori mai ales d-l Ioan Slavici a publicat mai multe articole în diferite ziare și reviste cu contribuții prețioase la cu-

noaşterea vieţii şi personalităţii prietinelui său de odinioară. D-l Al. Vlahuţa a scris un articol în „Universul” din care reproducem sfârşitul:

„Aş avea de adaos un cuvânt la cele multe cari se spun din toate părţile, pentru slava sărbătoarea de mâne — când se împlinesc douăzeci de ani dela moartea marelui Eminescu. Fireşte că e o zi sfântă pentru toţi, şi fiecare se va închină unde şi cum va crede el de cuviinţă. Biserica lui Eminescu e vastă. Ori unde sună doina şi graiul românesc se poate sluji intru slujba şi pomenirea marelui mucenic. Să nu ţinem de rău pe cei cari nu vin să se ’nchine cu noi, şi ca noi. Facă-şi fiecare rugăciunea lui, cum va şti — numai să şi-o facă. — Unii cu zgomot, alţii în tăcere, toţi ne vom îndreptă gândul nostru cel mai curat spre cel care pe toţi ne ’nvăluie în lumina gândurilor lui. Eminescu ni-i drag şi sfânt tuturor. Ni-i drag şi pentru lucrurile eterne pe cari ni le-a spus, şi pentru vieţa curată şi mândră pe care-a trăit-o. De ce să ne facem inimă rea? Intru aceeaşi credinţă ne închinăm şi cei cari ne spunem rugăciunea tare, şi cari ni-o rostim în gând.

Să ne respectăm unii pe alţii. Suntem în biserică. Pluteşte de-asupra noastră sufletul divinului poet, care nu mai face umbră nimărui şi nu mai supără pe nimeni. De-acolo, din liniştea nemuririi lui, cu aceeaşi dragoste ne priveşte pe toţi, şi — senin atoaate iertător, cu înţelepciunea şi cu bunătatea celui ce-a trăit şi a pătimit pentru alţii — ne spune: Pace vouă!”

În cele mai multe oraşe din România s’au aranjat serbări entuziaste, pomenindu-se în cuvântări ocazionale vieţa şi activitatea lui E. În Bucureşti s’a făcut un pelerinagiu la mormântul lui din cimitirul Bellu, unde a vorbit d-l Slavici şi s’au depus cununi şi flori naturale. La noi memoria poetului s’a serbat în Arad şi Sibiiu. Arădani au aranjat o serbare serioasă şi demnă. În Sibiiu, cu ocazia încheierii anului şcolar, la şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, elevele au cântat şi declamat poezii de Eminescu, iar distinsul profesor, d-l Dr. I. Borcia, a citit „Cuvântul ocazional”, pe care îl publicăm.

Revista noastră închină acest număr în întregime Luceafărului literaturii noastre. Articolele sunt parte reproduse din alte publicaţii, parte inedite.

Din vieţa lui Eminescu. Eminescu ca exterior şi caracter. Eminescu eră de statură mijlocie, vânos, cu faţa brună — albă, cu ochii câprii închişi, cu părul negru ca corbul; piciorul şi mâinile mici ca şi ale mamei sale; dinţii regulaţi, de culoare gălbue; când râdea, râdea cu mare poftă, râs sincer. Piciorul la scobitura tălpii eră plin (Plattfuss), dar nu-l jenă deloc la mers. Eră foarte păros pe pulpele şi cele de sus şi cele de jos, de credeai că-i omul lui Darwin. Iarna purta căciula de astrahan, dreaptă, nu fugueată (daci că).

Pălăria lui favorită eră semi-jobenul. Mergea totdeauna privind în pământ, cu capul puţin aplecat în jos şi mai totdeauna gânditor. Ii plăcea singurătatea. Somnul îi eră neregulat, aci cetea de cu seară până răsărea soarele, aci dormea de cu seară până la amiază

şi uneori până la 1-2 ore p. m. Cânta frumos din gură, ca şi mama sa şi sora sa Henrietta. Făcea mare haz şi chiar imită în bătae de joc pe dascăli cari serveau la biserică, lucru care supără pe mama lui; cam contestă tatălui său origina de român curat, mamei însă nu. Făcea abus de excitante, ca tutun, cafele, etc. Alcooluri tari nu bea. lubea mult pe ţărani, simpatiză pe ardeleni şi ură grozav pe greci şi pe unguri şi mai mult pe evrei. De aceştia din urmă îşi bătea joc şi spunea că evreu inteligent nu există; evrei şireţi sunt toţi, zicea el, dar vicleşugul nu-i inteligenţa adevărată, ci relativă.

Geneza poeziilor lui Eminescu. — Multe din inspiraţiile lui Eminescu îşi au izvorul în întâmplări legate de copilărie sa petrecută la Ipoteşti; aşă căpitanul M. Eminescu, fratele poetului, povesteşte că poetul, când eră mic, se ducea în bucătărie şi făcea purceluşi pe păreţi cu cărbunele. Pe aceşti purceluşi îi descrie Eminescu, când în poema sa „Călin” zice:

Pe cuptorul uns cu humă şi pe coşcovii păreţi
Zugrăvit-au c’un cărbune copilaşul cel isteţ
Purceluşi cu coada sfredel şi cu beţe ’n loc de labă,
Cum mai bine i se şede unui purceluş de treabă.

Geneza poemei „Călin”. — Pe când Eminescu eră slujbaş la Iaşi, unde locuia împreună cu Bodnărescu în nişte chilii a călugărilor greci din fundul curţii bisericii Trei-Ierarhi, a venit la familia sa în Ipoteşti. Cu această ocaziune s’a dus la schitul Agafton din judeţul Botoşani, unde eră călugăriţă mătuşa sa, maica Fevronia Iuraşcu. Aceasta, într’o seară, a făcut şezătoare de tors lână, la care au venit mai multe călugăriţe. Una din ele, anume Zanaida, a spus povestea lui Călin. Poetul a ascultat-o, a luat notiţe şi apoi a versificat subiectul.

Geneza poeziei „Făt frumos din tei”. — Pe când Balş stăpânea Dumbrăvenii, a luat în căsătorie pe o cântăreaţă germană dela teatrul imperial din Viena. Aceasta a adus în Dumbrăveni pe o nepoată a sa, domnişoară, spre a-i ţine de urît. Nepoata, o fire zvăpăiată, se îndrăgi nebuneşte de un ţăran, chelar al velnişilor din Dumbrăveni, care eră de o rară frumuseţe, fiul lui Gheorghe Hodoroabă din Vereşti de pe Domeniul Dumbrăvenilor. Nemţoica fură dela mătuşa sa, Băluşoia, suma de 300 de galbeni şi se înţelese cu frumosul flăcău ca să fugă împreună. Cum dânsa cunoştea bine călăria, într’o zi foarte de dimineaţă a poruncit să-i pună şeaua pe cal — un armăsar negru la păr — şi prefăcându-se că pleacă în cavalcadă, s’a dus la Vereşti. Acolo o aşteptă Hodoroabă lângă apa Sucevei, la graniţă. Dădă drumul calului ca să se ducă unde o vrea, iar ea împreună cu Hodoroabă, râul fiind în acel timp scăzut, trecu graniţa cu învoirea grănicerilor, care nu le făcură nici o împotrivire.

Calul, după ce a gonit cât a gonit, aşă că din negru se făcuse alb de spume, s’a întors acasă singur şi a început a necheză la poarta castelului, să-i dea drumul la grajd.

Bătrânul Eminovici, tatăl poetului, cum îl văzu, îşi

inchipui că a trântit jos pe stăpâna lui și îndată împănă în toate părțile oamenii curții ca să o caute. El însuși apucă spre Verești; dar acolo îl întâmpină un țaran, care îi zise, să n'o mai caute degeaba, pentru că nemțoaica a trecut cordonul (granița) cu feciorul lui Hodoroabă. Poetul auzind dela tatăl său narațiunea acestei întâmplări, și venind cu acesta și fratele său, căpitanul Matei Eminescu, la Dumbrăveni, prin 1864, a făcut versul:

La castel în poartă calul
Sta a doua zi în spume,
Dar frumoasa lui stăpână
A rămas pierdută 'n lume

Plecând din Dumbrăveni la Ipotești, poetul scrisese cu cretă acest vers pe poarta castelului; dar tatăl său a pus de l-a șters, să nu se supere Bălușoaia, după cum ne comunică însuși căpitanul Eminescu, dela care ținem povestirea acestei întâmplări și care a auzit-o de mai multeori dela părinții săi.

Eminescu și vânturătorii de vorbe. D-nul I. B., profesor de limba română în Bucovina, fusese unul dintre cunoscuții lui Eminescu la Viena. D-nul B. avea însă slăbiciunea multora, de a plictisi pe amicii săi cu pledoarii lungi asupra celor mai neînsemnate chestiuni.

Întâlnindu-l odată pe Eminescu singur într-o cafenea, începî, după obiceiul său, să-i fină discursuri plicticoase. Eminescu ca să se mântuie de el, își scoase frumusețea căciula de pe cap, o puse pe masă lângă B. și zicând: „Acum mai vorbește și căciulei mele...” părăsi pe plicticos.

Și de-atunci profesorul B. este dușman din principiu a lui Eminescu; cine-i amintește de întâmplarea cu căciula, riscă a cădea în disgrația lui. Noi riscăm.

Eminescu și compozitorul Scheletti. — „Eră pe vremea când apăruse „Ce te legeni Codrule” pus în muzică de nemuritorul George Scheletti. Mă aflam la magazinul nostru de arte și muzică din Iași, unde marele poet venia zilnic. Melancolic din fire, Eminescu vine spre mine ca niciodată foarte voios și mă roagă să-i cânt din vioară „Ce te legeni Codrule”. I l-am cântat de mai multeori de-a rândul fără să-și dea vr'o părere asupra muzicei. Într-una din zile, numai ce-l aud: „Ce bine m'a înțeles Scheletti, minunată poezie muzicală (eine prächtige musikalische Dichtkunst).”

Eminescu superstițios. — Pe când Eminescu studiă la liceul din Cernăuți, elevii Constantin și Al. Ștefanovici cu care stetea la aceeași gazdă posedând o biblie veche (Biblische Geschichte Altes Testament) ce se predă în clasa II-a gimnazială urmată de poet au voit să o vândă lui Eminescu, dar cereau pe ea un preț prea mare. Față de refuzul lui Eminescu, numițiirecurseră la o stratagemă: l-au luat să doarmă împreună cu ei în aceeași odaie sau mai bine zis chilie, în care după spusa unora s'ar fi spânzurat un călugăr. Știindu-l timid și superstițios, au legat de fereastra, la care se zice că s'a spânzurat călugărul, o sfoară de care trăgând zorăiau ferestrele. Seara,

Eminescu s'a culcat cu Constantin Ștefanovici, iar Alexandru a rămas singur în pat. După ce stinseră lumina și Eminescu așipi puțin, Alexandru trase de sfoară și fereastra începî a zăgăni. Constantin, văzând capul sub plapomă, începî să sperie pe Eminescu că vine duhul călugărului. Spre a-l amăgi mai bine, Alexandru începî să vorbească într-o cofă deșartă, pe care o pusese mai înainte lângă pat: Eminowicz, Eminowicz, warum, kaufst du nicht Biblische Geschichte?

Alexandru luă apoi sfeșnicul în care eră lumânarea stinsă și începî a-l bate cu dânsul peste plapomă.

Eminescu, speriat și clătănind din dinți, făgădui să cumpere cartea. (Din „Omăgiu lui Eminescu.”)

*

„Poporanismul” lui Eminescu. Mai zilele trecute unul dintre membri Academiei române, d-l Duiliu Zamfirescu, într'un nesocotit discurs de recepțiune, a aruncat câteva săgeți copilărești „poporanismului” în literatură, dând un înțeles greșit acestui cuvânt ajuns la modă D-l Zamfirescu a denaturat înțelesul adevărat al poporanismului — cum au făcut și alții — ca să-și poată desfășura teoriile și părerile rălăcite. La acest discurs de recepțiune se pare că răspunde d-l Slavici, unul dintre reprezentanții de baștină ai poporanismului în literatura noastră, în articolul său cu titlul din fruntea acestor rânduri. D-sa în acest articol spune: „Multe dintre cele mai frumoase poezii ale lui Eminescu sunt în genul poporal nu numai ca limbă, ca ritm, ca rimă și ca temperament, ci și după felul de a gândi și de a simți ce se dă în ele pe față. — La dânsul această potrivire cu felul poporal eră voită dinadins. — Pe când alții, cum erau Creangă, Ispirescu ori Sima al lui Ioan, au scris în genul poporal, fiindcă, eșii din mijlocul poporului, rămăseseră țărani cu oarecare cultură și nu erau în stare să scrie altfel, Eminescu, care nu eră eșit din mijlocul poporului, ținea să se potrivească întru toate cu poporul, pentru că numai așa putea să străbată și să rămăie.” — „Eminescu, și-a dat cea mai mare parte din viață și cea mai bună parte din sufletul lui, ca să cunoască până în cele mai mici amănunte viața poporului român și rostul neamului românesc în lumea aceasta, iar silințele lui n'au rămas zădarnice. — De aceea a pătruns scrisa lui în cercuri din ce în ce mai largi și stăpânește din ce în ce mai mult inimile și mințile; de aceea crește în el și se înalță din zi în zi mai mult în gândul tuturor.”

Oameni cu „minte strâmtă”, cari se văd în toate numai pe sine, cari trăesc numai în prezent și numai pentru prezent și nu sunt în stare să se socotească o „veriguță nebăgată în seamă din lanțul cel mare al vieții naționale” nu vor putea înțelege niciodată „poporanismul” lui Eminescu. Nu-i așa d-le Zamfirescu?

D-l Slavici formulează și părerea ce o aveă Eminescu despre rostul unui scriitor în viața unui popor: „Nu avem să scriem pentru ea (pătura superpusă, cărturărime), „apa, care curge”, ci pentru întregul popor, „pietrele, care rămân”, și rostul întregii noastre lu-

crări intelectuale e să asimilăm „pătura superpusă“ făcând-o de o potrivă cu masele mari ale poporului“. E o părere luminoasă, care întărește o credință a noastră, a celor ce am eșit din sânul poporului. Când s'a mărturisit această credință s'au găsit unii — tocmai în coloanele „Sămănătorul“ în care apare articolul d-lui Slavici — cari au dat cu pietre în cel ce-o spuneă.

*

† **Dr. Aurel Murășianu**, fost vreme de 32 de ani redactorul celui mai vechiu ziar românesc, „Gazeta Transilvaniei“, a răposat în Brașov, Luni, în 21 Iunie n., în vârstă de 62 de ani. Om de-o

activitate uimitoare, Dr. A. Murășianu până în momentul din urmă n'a lăsat condeiul din mână... A murit cu arma aceasta în mână, ostaș brav și credincios steagului căruia îi jurase credință.

A. Mureșianu, fiul lui Iacob Mureșianu, s'a născut în Brașov, la 1847. Aici a primit instrucția primară și secundară. Liceul l-a absolvat în Blaj, sub conducerea lui Cipariu.

Dr. Aurel Murășianu.

La 1865 s'a dus la Viena unde a terminat cursul filozofic, apoi cel juridic. Ales președinte al societății tinerimii universitare, la propunerea lui societatea și-a ales numele ei de astăzi „România Jună“. La 1872 trece doctoratul în drept și practica pentru advocatură. La 1877 e, însă, nevoit să se întoarcă la Brașov, ca să-l înlocuiască pe tatăl său — îmbolnăvit — la ziarul pe care de-atunci încoace l-a condus cu cea mai mare dragoste.

Inmormântarea lui a avut loc Miercuri, la orele 4 d. a., în cimitirul Groaveri din Brașov, în fața unei asistențe nenumărate.

*

Sesiunea generală a Academiei române din anul acesta s'a încheiat la 11 Iunie n. prin o ședință solemnă, în care s'a dat cetire rapoartelor asupra lucrărilor premiate în sesiunea din primăvară.

Premiul divizibil Adamachi de 5000 lei a fost acordat: 2000 lei d-lor Șt. O. Iosif și D. Anghel („Caleidoscop“); 1500 lei d-lui C. Sandu-Aldea („Pe drumul Bărgănelui“); câte 500 lei d-lor I. Adam („Constanța pitorească“), I. Ciocârlan („Inimă de mamă“) și d-nei Elena Farago („Șoapte din umbră“).

Premiul Eliade de 5000 lei a fost acordat d-lui Rădulescu-Motru, profesor universitar, pentru lucrarea

sa filozofică „Puterea sufletească“. E prima scriere filozofică premiată de Academia română.

Marele premiu Năsturel de 12.000 lei n'a fost acordat nici unuia dintre concurenți.

*

Nuoi membri ai Academiei române. În sesiunea din primăvara aceasta s'au făcut alegerile de membri activi ai Academiei române în locurile vacante în urma morții membrilor V. Babeș, Fl. Marian și episcopul N. Popea.

Au fost aleși în secția istorică d-nii Vasile Mangra, vicarul Orăzii-Mari; Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan în Blaj și numismatul Mihail Șuțu.

Membri corespondenți au fost aleși în secția literară d-nii: I. Brătescu-Voinești, George Murnu și I. A. Bassarabescu; în secția istorică d-nii: general Hârjeu, C. Giurescu și Dr. George Popoviciu, protopopul Lugojului, iar în secția științifică d-nii I. Tzițeica și Em. Teodorescu.

În numărul viitor vom publica portretul nouilor membri dela noi.

*

„Șezătoarea“ la Cernăuți, în Bucovina. La 17 Iunie s'a reprezentat în teatrul comunal din Cernăuți, de către societatea corală „Armonia“, opereta „Craiu nou“ de C. Porumbescu și „Șezătoarea“ d-lui Dr. Tiberiu Brediceanu.

Lucrarea muzicală a d-lui Brediceanu a fost primită cu multă căldură, iar compozitorul chemat în repeșite rânduri înaintea rampei — salutat tot de atâteaori cu aplauze frenetice. În semn de recunoștință și admirație i s'a oferit d-lui Brediceanu — care a mers anume din Sibiu pentru a asista la reprezentație — o frumoasă cunună de lauri, făcându-i-se în acelaș timp o grandioasă manifestație de simpatie.

*

Statuie lui Ion Creangă. Revista literară „Ion Creangă“ din Bârlad a deschis o listă de subscripție în vederea ridicării unei statui în Bârlad marelui scriitor popular Ion Creangă.

*

Știri. Concertul d-lui N. Corfescu, care a avut loc în 5 Iunie n., aici în Sibiu, a adunat destul public românesc, deși programul a fost vădit internațional. Dintre cântăreți s'a distins tenoristul Achile Saia, care a cântat frumos și cu temperament în limba lui. Doinele românești au fost sub orice critică.

* Dl Anton Mocsonyi a dăruit pentru școala română de fete din Arad suma de 2000 cor.; familia Mocsonyi de Capolnaș suma de 1000 cor., iar d-l Petru Ionaș 200 cor.

* Premiul „Hillel“, în valoare de 5000 lei, al facultății de teologie din București s'a acordat diacônului N. M. Popescu pentru lucrarea sa: „Rolul biseriei în trecutul neamului românesc din punct de vedere național și cultural.“

* I. P. S. Sa mitropolitul Victor Mihali din Blaj a rânduit ca sfânta cruce a lui Iancu, sfârmată de mâini necunoscute, să se ridice iar, pe cheltuiala I. P. S. Sale, — tot din bucățile și sfărâmăturile ei. Astăzi

crucea e pusă iar pe locul ei — mult mai frumoasă decât în trecut — și cât de curând ea va fi sfințită.

* „Drapelul“ din Lugoj publică un apel în interesul înființării unei societăți de colportaj (societate pe acții) pentru desfacerea lucrărilor literare. În apel se cere sfatul d-lor P. Cosma, N. Oncu, V. Osvadă asupra mijloacelor și modalității cum s'ar putea realiza această idee salutară.

* La Vălenii de munte se vor ține și vara aceasta cursuri libere. Vor vorbi: A. C. Cuza (Economia națională); V. Bogrea (Literaturi europene); Dr. Manicată (Sănătatea poporului român); Dr. Șumuleanu (Vinuri și miere); Dr. Șt. Bogdan (Din domeniul himiei); Pașcanu (Vechea viață municipală românească); I. Ursu (Istorie universală); V. Mihăilescu (Rostul Românilor în istoria universală); I. Răducanu (Cooperația în viața economică românească); D. N. Ciotori (Gimnastica suedeză); Ing. Barberis (Italia de astăzi și legăturile ei cu România); N. Iorga (Adevărata poezie populară românească: natura, originea și valoarea ei).

DI Delavrancea a făgăduit a vorbi oaspeților dela noi și din Bucovina. Anunțurile au a se face până la 20 Iunie (3 Iulie).

* „Junimea literară“ din Cernăuț publică în numărul său dela 1 Iunie (nrul 6) o conferință a d-lui V. Greciuc despre nuvelistul nostru Ioan Agârbiceanu. D-l Greciuc își încheie conferința elogioasă cu constatarea că „d-l Agârbiceanu e un fel de Goga al prozei românești“.

* Ni se scrie din Paris că la o audiție muzicală ce a avut loc acolo, în eleganta sală Hoche, s'a distins compatrioata noastră, d-na Lucia Cosma, cunoscuta cântăreață.

D-na Lucia Cosma a cântat „Von ewiger Liebe“ de Brahms și două din lied-urile marelui Schubert, cucerind sala cu timbrul de cristal al vocii d-sale și cu marea artă ce o pune în execuția bucăților clasice. D-na Lucia Cosma, ale cărei întinse cunoștințe muzicale sunt bine cunoscute, se află de șase luni în Paris, unde și-a complectat educația artistică la școala celebrei profesoare de canto Matilda Marchesi. — D sa se va reîntoarce în curând printre noi în vederea unui sir de concerte cari vor urmă apoi în România și în străinătate.

* În editura librăriei Plon din Paris a apărut un nou roman de Elena Văcărescu sub titlul *Amor vinicit*. Subiectul e luat din viața românească.

* Dinstinsul nostru colaborator d-l Mihail Sadoveanu scrie un nou roman pe care lumea literară îl așteaptă cu mare interes.

* D-na și d-l Bârsan, simpatici noștri artiști dramatici, au plecat la Paris, trimiși din partea Direcțiunii Teatrului Național din București, pentru a studia arta dramatică franceză.

Poșta Redacției.

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

Budilcanul, Făgăraș. Căutați scrisoarea post-restante.

Leanu. C. Iarși poezii de dragoste — nereușite. De-ați fi cel puțin norocoși în dragoste.

Dadu Ilie, C. Ne spuneți cu atâta sinceritate: „multă bucurie voi simți în pieptu-mi, ce fierbe de amor, dacă va află scumpa mea că o celebraz și prin poezii. Numai poetul știe ce are un om înfocat de dragoste pe inimă“. Iată strofa ultimă:

Mă îmbăt, copilă dragă,
Când mă uit în ochii tăi;
Ochii tăi o lume 'ntreagă
Prețuesc, Olguță hăi!

I. B. Traducerile din Petofi nu se pot publica.

I. Al. G., Rom. Regretăm din inimă că nici de astădată nu ne-ați putut împlini așteptata bucurie.

D. D. B., Rom. Credem și noi că fondul e adevărat. Păcat că n'ați găsit și o formă norocoasă. În artă chiar și adevărul apare în podoabe.

C. St., Rom. Credem că nu greșim, dacă vă îndemnăm să scrieți. Dar feriți-vă de notele banale, prozaice în poezie. Factura versurilor lui Alexandri, de care se pare că sunteți influențat, astăzi nu mai e gustată; — am evoluat.

Poșta Administrației.

Rugăm toți abonații noștri să binevoiască a grăbi cu învoirea abonamentului pe semestrul al doilea.

N. Hociotă, Râmnic. Am primit suma de 16 cor. pe 1909.

G. Th. Dinescu, Ploiești. Am primit suma de 16 cor. pe 1909.

E. Iosif (2098). Am primit suma de 4 cor. pe jumătatea întâi 1909.

Din Câmpeni ni-a sosit o cartă postală, neiscălită, în care se reclamă două numere. Neștiind cine le reclamă, îl rugăm să binevoiască a ne comunica adresa.

C. M. (Șemniț). Aveți dreptate. Abonamentul Dv. e achitat pe întreg anul 1909.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.

„Sentinela“

instituit de economii și credit ca societate în Satul-nou, cu filială în Săn-Mihai, efectuește toate operațiunile de bancă. După depuneri plătește 5% **interese** și darea după acestea. Depuneri se pot trimite și cu posta, spre care scop se dau cecuri postale dela institut. Pentru noua emisiune de acții, cu 110 cor. pentru acționari și 112 pentru neacționari se pot cere prospecte.

[3-5]

Diracțiunea.